

**INSTITUTUL NAȚIONAL DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT  
AL REPUBLICII MOLDOVA**

**Cu titlu de manuscris  
C.Z.U.: 7796.01**

**CIORBĂ CONSTANTIN**

***Bazele teoretice și argumentarea social – pedagogică a reformării  
conținutului învățământului superior de cultură fizică din Republica  
Moldova***

**13.00.04 – Teoria și metodică educației fizice,  
antrenamentului sportiv și culturii fizice  
recuperatorii**

**A U T O R E F E R A T**

**al tezei de doctor habilitat în pedagogie**

**CHIȘINĂU**

**Teză a fost elaborată la Universitatea de Stat de Cultură Fizică din Belarusi și la Institutul Național de Educație Fizică și Sport din Republica Moldova**

***Consultant științific:***

**Gujalovschi Alexandr** - doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de Cultură Fizică din Belarusi

***Referenți oficiali:***

**Furmanov Alexandr** - doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de Cultură Fizică din Belarusi

**Belskii Ivan** - doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea Națională Tehnică din Belarusi

**Guțu Vladimir** - doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova

**Susținerea publică a tezei va avea loc în ziua de ..... 2004, ora ..... în cadrul ședinței Consiliului Științific Specializat D 40-13.00.04 – 25.12.03 de pe lângă Institutul Național de Educație Fizică și Sport al Republicii Moldova.**

**Adresa: or. Chișinău, str. A. Doga 24/1.**

**Teza poate fi examinată la Biblioteca Institutului Național de Educație Fizică și Sport din Republica Moldova.**

**Autoreferatul a fost expediat pe .....2004**

**Secretar științific al  
Consiliului Științific Specializat,  
doctor în pedagogie, conf. universitar**

**Andrei Rotaru**

**Consultant științific, doctor habilitat  
în pedagogie, profesor universitar**

**Alexandr Gujalovschi**

**Autor**

**Constantin Ciorbă**

## CARACTERIZAREA GENERALĂ A LUCRĂRII

**Actualitatea temei.** Până nu demult, conținutul instruirii în învățământul superior de cultură fizică în mare măsură, s-a determinat în mod subiectiv. Încercarea de a soluționa această problemă, în lipsa structurilor conceptuale necesare, a condus treptat la abordarea preponderentă empirică, fapt atestat într-un șir de studii ale cercetărilor din țară și de peste hotare ( Л.К. Антонов, 1952; В.Г. Курова, 1954; В.И. Маслов, 1987ș.a.)

Veridicitatea acestei afirmații este confirmată de divergența de opinii; numărul mare de inovații și reorganizări, de apariția unor noi orientări (Б.П. Беспалько, 1989, А.А. Дроздов, 1971, В.М. Корецкий, 1989, И.С. Марев, 1987, В.И. Маслов, 1987, А. Cieslak, 1981 și alții).

Problema conținutului instruirii în instituțiile de învățământ superior cu profil sportiv ar putea fi soluționată în mod analog, pornind de la concepțiile, ideile, metodele tratate în didactica generală sau aprobate în elaborarea conținutului învățământului mediu general, de specialitate sau pedagogic superior. Însă, lipsa elaborărilor teoretice conceptuale adecvate, reorientarea spre noile abordări conceptuale în organizarea învățământului superior de cultură fizică, tratarea insuficientă și neordinară, incorectitudinea metodologică, caracterul dispersat și fragmentar al investigațiilor efectuate, complică aplicarea fundamentată a datelor respective. Conform concepției de reformare a pregătirii profesionale a specialiștilor în domeniul culturii fizice și sportului, apare necesitatea obiectivă de a efectua o cercetare independentă a acestei probleme la nivel științific particular în conformitate cu cerințele învățământului superior de cultură fizică.

Soluționarea acestei probleme este legată, în primul rând, de asigurarea complexă temeinică, procesuală de diagnosticare a pregătirii profesionale a specialiștilor. Aspectul complex al problemei include elaborarea sistemului de asigurare și modelare a conținutului învățământului. Aspectul procesual al problemei abordate prevede cercetarea posibilităților de proiectare a conținutului, asigurării complexe a pregătirii profesionale și realizarea ei prin intermediul programelor de studii și optimizării procesului de învățământ. Aspectul de evaluare și diagnosticare este interdependent de elaborare a modelului de cerințe calificate față de specialist și a procedurilor diagnostice de evaluare a pregătirii lui profesionale către activitatea în domeniul culturii fizice și sportului.

Astfel, aprecierea stării actuale a problemei cercetate ne permite să constatăm că problema conținutului învățământului superior de cultură fizică, rămâne încă nesoluționată, dependentă de prezența situației de problemă, caracterizată de necesitatea socială de a pregăti specialiști de tip nou, precum și de insuficiența cunoștințelor conceptuale temeinice despre conținutul procesului de învățământ superior de specialitate, care impune organizarea unor cercetări ce trebuie să țină cont de tendințele noi ale societății, științei și învățământului

superior, reconceptualizarea profundă a diverselor aspecte din punct de vedere al instruirii continue a personalității, realizarea principiului umanizării, democratizării, diferențierii, individualizării și integrării în conținutul instruirii etc. Soluționarea superficială a problemelor în cauză, mai cu seamă a celor ce țin de reformarea sistemului de învățământ superior, inclusiv a celui de cultură fizică, ne permit să apreciem tema de cercetare aleasă ca fiind una actuală, adecvată imperativelor sociale ale societății contemporane.

**Corelația tezei cu programele și temele științifice importante.** Cercetările cuprinse în disertație au fost realizate în contextul programului științifico-tehnic de stat cu tema: „Dezvoltarea învățământului în Republica Moldova” și în cadrul cercetărilor științifice complexe «Содержание высшего физкультурного образования в Республике Беларусь».

**Scopul și obiectivele cercetării.** Scopul cercetării l-a constituit fundamentarea teoretică și experimentală a tratării conceptuale a reformării conținutului învățământului superior de cultură fizică, orientată spre pregătirea specialistului de tip nou. În conformitate cu scopul cercetării s-au realizat următoarele obiective:

1. Cercetarea abordărilor existente și a direcțiilor de dezvoltare a teoriei conținutului învățământului superior și fundamentarea corelației principiilor care constituie baza metodologică de modernizare a conținutului învățământului superior de cultură fizică în condițiile desfășurării reformei în școala superioară.

2. Elaborarea modelelor conceptuale ale conținutului învățământului superior de cultură fizică, care vor constitui componentele proiectului standardului educațional de stat sub formă de plan de studii la specialitate, de minimum al conținutului disciplinelor de studii și de caracteristici calificative ale specialistului.

3. Relevarea componentelor de bază ale conținutului procesului de instruire și a funcțiilor lui pedagogice și manageriale, care marchează optimizarea procesului de organizare sistematică a pregătirii profesionale a specialistului de tip nou în domeniul culturii fizice și sportului.

4. Elaborarea și argumentarea științifică a sistemului de proceduri de evaluare și apreciere, precum și a complexelor de indici diagnostici care asigură finalitățile rezultatelor instruirii, educării și dezvoltării studenților în procesul obținerii studiilor superioare de specialitate.

5. Desfășurarea activității experimentale de verificare, aprobare și realizare în practică a principiilor teoretice de bază ale cercetării.

**Obiectul și subiectul cercetării.** În calitate de obiect al cercetării a fost ales conținutul învățământului superior de cultură fizică. Subiectul cercetării îl constituie sistemul de factori și baze (conținutul, scopurile, principiile, sistemul de apreciere a rezultatelor și altele) care determină conținutul învățământului superior de cultură fizică și sport de tip nou.

**Ipoteza** cercetării constă în presupunerea că reformarea conținutului învățământului superior de cultură fizică, ținând cont de dezvoltarea contemporană a teoriei conținuturilor învățământului superior, de condițiile de dezvoltare social - economică a societății și de necesitățile personalității, inclusiv fundamentarea teoretico-experimentală a componentelor procesual și de diagnosticare a conținutului învățământului, va permite asigurarea pregătirii efective a specialiștilor de cultură fizică și sport de tip nou.

**Metodologia și metodele cercetărilor efectuate.** Metodologia generală a cercetărilor constă în tratarea filozofică a legăturii și a interdependenței fenomenelor din domeniu, concretizarea elucidării complexe a problemelor esențiale, reglarea, măsurarea, corelarea teoriei cu practica învățământului, a factorilor obiectivi și subiectivi ai dezvoltării activității umane ca o autoperfecționare a omului prin muncă și comunicare. Totodată, s-a ținut cont de principiile de bază ale teoriilor general - științifice: teoria activității, teoria analizei sistematice, dirijarea, principiile generale ale logicii, teoria cunoașterii, teoria modelării, teoria didacticii naționale și internaționale și, în particular, teoria culturii fizice.

La elaborarea problemelor particulare de constituire conceptuală au fost folosite principiile filozofice despre tendințele obiective istorice și logice în cunoașterea pedagogică, despre sistemele ierarhice și funcționale, categoriile logice de cauză și efect, necesitatea și întâmplarea unității contrariilor, legitățile și principiile didacticii școlii superioare, principiile psihologiei privind esența activității de învățare, teoria generală și reflexivă a dirijării.

Pentru soluționarea sarcinilor propuse și verificarea principiilor ipotetice s-a folosit totalitatea metodelor general - științifice și pedagogice, care se completează și se verifică reciproc. În plus, pentru însușirea fiecărui aspect al problemei a fost aplicată metoda adecvată problemei studiate. La nivel teoretic au fost utilizate metodele de analiză teoretică (istoriografică, comparativ - contrastivă, sistemică, logică, retrospectivă, modelarea, generalizarea experienței); de anchetări și diagnosticare (anchetarea, interviul, conversația, testarea, aprecierea și evoluarea raytingul); de observare (directă, indirectă,); praxiometrice (analiza finalităților activității studenților); experimentale (de experiment pedagogic, experiment constatativ și formativ); analiza documentelor instructiv - metodice și a rezultatelor instruirii. În lucrare au fost realizate metodele statistice cu folosirea metodicilor adaptate la specificul obiectivelor propuse.

**Noutatea științifică și importanța rezultatelor obținute.** Noutatea științifică a cercetării constă în faptul că totalizarea principiilor și concluziilor elaborate în lucrare, ca urmare a generalizării teoretice, conține soluția de rezolvare a unei probleme științifice de proporții care permite:

- la nivel conceptual-sistematic a fundamenta teoretic noi modele ale conținutului învățământului superior de cultură fizică, modelul de dirijare a procesului de formare generală în instituția superioară de cultură fizică și

sistemul de cerințe impuse specialistului de tip nou din domeniul culturii fizice și a sportului;

- fundamentarea și demonstrarea experimentală a necesității și posibilității influenței orientate spre capacitățile reale de învățare, spre calitățile psihofizice individuale, motivarea și orientarea valorică a studenților; importanța noilor viziuni reflectate în modelele teoretice și realizate în proiectarea conținutului învățământului superior de specialitate și dirijarea metodică a organizării procesului de cultură generală.

Importanța științifică a rezultatelor cercetării constau, de asemenea, în faptul că principiile conceptuale propuse spre susținere, completează și dezvoltă nu numai bazele teoretice ale conținutului învățământului de cultură fizică și sport, ci și teoria generală a conținutului învățământului în direcția ce prevede problema conținutului învățământului și a sistemului de obiective.

**Valoarea practică a rezultatelor obținute** constă în faptul că modelele teoretice și principiile conceptuale ale lucrării s-au realizat practic în actele normative de bază ale învățământului superior de cultură fizică sub formă de standard de stat al învățământului superior la specialitatea educație fizică și sport, planuri de studii și programe pe discipline, materiale metodice de asigurare a procesului de instruire. Valoarea practică a lucrării este confirmată și de actele de implementare a rezultatelor cercetării în practica activității Institutului Național de Educație Fizică și Sport din Republica Moldova, a Universității de Stat de Cultură Fizică din Belarusi, a facultății de educație fizică a Universității „Dunărea de Jos” din Galați, România. Conceptul teoretic expus privind conținutul învățământului superior de cultură fizică poate fi utilizat în asigurarea conținutului învățământului superior în ansamblu, fapt ce ar permite extinderea ariei de realizare practică a rezultatelor cercetării și va fortifica valoarea lui practică.

**Valoarea economică** a rezultatelor obținute în cercetare constă în faptul că implementarea lor în practică va favoriza substanțial creșterea calității pregătirii specialiștilor în domeniul culturii fizice și a sportului fără mari cheltuieli financiare destinate modernizării învățământului superior de cultură fizică.

#### **Tezele de bază ale disertației expuse spre susținere:**

1. Conținutul învățământului superior de cultură fizică este analizat atât în sens larg, cât și specializat. În sensul larg, conținutul (curriculumul) învățământului include componentul de conținut propriu – zis (componenta cunoștințelor și priceperilor formative a particularităților psihofizice, valoarea orientării), componentul procesual (instruire, educație, dezvoltare) și componentul rezultativ (caracteristicile calificative ale specialistului). În sens specializat, conținutul învățământului superior se caracterizează prin componentul informativ (expunerea, cunoștințele), componentul operațional (priceperi și deprinderi), componentul morfofuncțional (calitățile psihice, calitățile fizice) și componentul valorico-motivațional (necesități, motive, orinetați concrete, finalități).

2. Modelul teoretic al conținutului învățământului superior de cultură fizică adaptat la condițiile organizării procesului de instruire în instituțiile superioare de învățământ sub formă de planuri și programe de studii, materiale metodice și caracteristici calificative ce asigură creșterea substanțială a posibilităților reale de însușită a studenților, a capacităților lor psihofizice, a formării motivațiilor pozitive și finalităților concrete.

3. Realizarea componentului procesual a modelului teoretic a învățământului superior de cultură fizică, favorizează restructurarea funcțională și tehnologică a procesului de învățământ, confirmând implementarea noilor metodici de instruire profesională, direcționate spre formarea culturii generale și profesionale ale specialistului. Noua structură de dirijare metodică, care este factorul creativ de autoreglare și autodezvoltare a profesorului și studentului, permit realizarea dezvoltării armonioase a forțelor esențiale și posibilități creative ale personalității.

4. Realizarea componente rezultative a conținutului învățământului superior de specialitate, favorizează determinarea structurii imperativelor contemporane față de specialistul de cultură fizică și sport de tip nou, ca fenomen, care reflectă orientările principiale noi de ordin social și etico-psihologic ale societății, tendințele contemporane în dezvoltarea științei, structurării și funcționării sistemului de învățământ superior de cultură fizică cu evidența experienței acumulate pe plan național și internațional. Conținutul acestor imperative este izomorf experienței sociale care se reflectă în conținutul de componentă propriu zisă a învățământului de cultură fizică, care constă în expunerea informațională a teoriei generale, a componentelor operaționale, morfofuncționale și motivaționale, iar în sens practic – cunoștințele, priceperile, calitățile psihofizice, necesitățile, motivele și finalitățile specialistului. Structura reală a acestor imperative își găsește reflecția în caracteristicile de calificare ale specialistului de tip nou din domeniul educației fizice și sportului.

**Contribuția personală a candidatului.** Cercetările teoretice și experimentale de bază la tema disertației au fost executate de autor independent, fapt care este confirmat prin dările de seamă, lucrările metodice și științifice publicate de către autor.

**Aprobarea rezultatelor expuse în disertație.** Materialele expuse în disertație au fost prezentate și discutate la Conferințele Științifice și Științifico-practice Internaționale și Naționale din Głați, Iași, București, Oradia, Minsc și Chișinău (1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001).

Implementarea practică a rezultatelor cercetării s-a realizat pe parcursul experimentului în perioada trecerii Institutului Național de Educație Fizică și Sport și Academiei de Cultură Fizică din Belarus la sistemul polivalent de pregătire a specialiștilor din domeniul culturii fizice și sportului pe calea elaborării standarelor de Stat, programelor și planurilor tipice, cursurilor de bază și elective, indicații metodice pentru profesori și studenți, caracteristici de calificare. Recomandările, care rezultă din materialele cercetărilor, sunt utilizate

în activitatea unui șir de instituții superioare de profil (Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați, Universității de Cultură Fizică din Belarusi, Institutul Național de Educație Fizică și Sport), fapt confirmat prin actele de implementare cuprinse în teză.

**Publicarea rezultatelor.** Rezultatele disertației au fost publicate în monografia „Conținutul învățământului superior de cultură fizică” cu volum de 12,8 coli de autor, 31 de articole în reviste de profil și materiale ale conferințelor științifice, 13 teze, 18 indicații metodice și programe cu un volum general de peste 40 coli de autor.

**Structura și volumul disertației.** Disertația constă din introducere, caracterizare generală, patru capitole și anexe.

Volumul complet al disertației constituie 304 pagini, inclusiv 223 pagini text de bază. Lucrarea conține 38 de tabele, 9 desene, 7 anexe, bibliografia, care cuprinde 783 de titluri, dintre care 647 în limba rusă și 136 în limba română și alte limbi.

## CONȚINUTUL DE BAZĂ AL LUCRĂRII

**În primul capitol** este demonstrat faptul că elaborările teoriei autohtone a învățământului superior de cultură fizică la moment se sprijină pe legitățile de formare și dezvoltare a personalității și activității acesteia. Drept bază pentru cercetarea diverselor probleme ale învățământului superior de cultură fizică, sunt tratările socioculturale, de structură și sistem, ce se bazează pe teoria ce permite acumularea de asigurare, dezvoltare și descoperire a potențialului subiecților (personalității, instituției superioare). Cu toate acestea, lucrările dedicate problemelor reformării învățământului superior de cultură fizică rezultă din principiile teoriei generale și metodologice ale teoriei culturii activității, personalității și creativității. În afară de aceasta, se ține cont de materialele cercetării, îndeplinite în cadrul soluționării problemei reformării învățământului superior pedagogic ca cea mai apropiată ramură de învățământul de cultură fizică.

Trecând la cercetarea conținutului învățământului superior de cultură fizică trebuie, mai întâi de toate, să se determine esența acestuia. Cu toate acestea, ar fi rațional să se țină cont de faptul că la elaborarea noului conținut al învățământului superior de cultură fizică, la nivel teoretic, trebuie să se bazeze nu numai pe metodologia generală a științei, dar și pe teoria conținutului învățământului, ca parte componentă a teoriei pedagogice, precum și pe rezultatele cercetărilor speciale vizavi de problemele metodologice ale didacticii. De pe aceste poziții, sarcina cea mai importantă a conținutului teoriei învățământului superior de cultură fizică, devine perceperea pedagogică și realizarea, racordată la domeniul educației fizice, a ofertei sociale, exprimat prin cerințele contemporane ale societății față de pregătirea specialistului de tip nou. Cu toate acestea, conținutul învățământului superior de cultură fizică trebuie



privit în plan didactic general, precum și prin prisma evidenței formelor lui de existență în practica culturii fizice și a sportului.

Ținând cont de esența socială și aplicativitatea pedagogică a conținutului învățământului, acesta se determină ca „model pedagogic al ofertei sociale” cu referire la școala superioară (В.В. Краевский, 1980, 1983). Esența socială a conținutului învățământului marchează rolul determinant referitor la învățământ, ca proces de instruire, educație și dezvoltare a personalității. Cele menționate mai sus, se explică prin faptul că, în realitate, învățământul reprezintă un tot unitar în care conținutul de mijloace de instruire, educație și dezvoltare (partea de conținut a învățământului), interpretat la nivel teoretic, prin intermediul predării și însușirii (partea procesuală), duce la formarea specialistului de tip nou (partea finală). Toate aceste componente ale învățământului sunt într-o strânsă legătură și reciproc dependente. Cu toate acestea, procesul de instruire decurge în două direcții: sub formă de expunere, de exemplu, în manuale sau suporturi de curs și sub formă procesuală, adică însușirea materiei lecțiilor de către studenți, precum și feed back-ul însușirii acestui conținut. Astfel, conținutul învățământului se inserează în procesul respectiv din exterior prin specializarea și proiectarea pedagogică a acestuia sub formă de structuri teoretice, mai mult sau mai puțin abstracte, (planuri de învățământ, programe, manuale și materiale metodice). Având un rol prioritar, conținutul învățământului superior nu asigură obținerea rezultatului planificat, deoarece transferul acestui conținut în performanța fiecărui student se va determina esențial prin atitudinea lor vizavi de procesul de învățământ, starea și caracterul acestui proces.

Din această corelație rezultă, că structura învățământului superior de cultură fizică poate fi tratată ca parte componentă a procesului de instruire, ce reprezintă modelul teoretic de descriere a sistemului de cunoștințe, priceperi și deprinderi, calități psihofizice (sub noțiunea de calități psihofizice se subînțelege: nivelul dezvoltării unor caracteristici psihice ale studenților, cum sunt atenția, memoria, gândirea, capacitatea lor mintală, calitățile fizice sau psihomotorii, care reflectă manifestările forței, vitezei, rezistenței, supleței și alte capacități motrice ale studenților), precum și valorile culturale și etice, care trebuie să fie transmise și formate viitorilor specialiști de tip nou în domeniul culturii fizice și sportului.

Scopurile societății și necesitățile personalității sunt factorii decisivi în structurarea conținutului învățământului (И.Я. Лернер, 1983). Scopul reprezintă categoria pedagogică de bază, care cuprinde într-un tot unitar, toate componentele nu numai a conținutului învățământului, ci și a sistemul pedagogic în general (И.А. Володарская, А.М. Митина, 1988). În literatura de specialitate sunt acceptate trei nivele ale scopurilor: global, general pedagogic și particular didactic. Sub noțiunea de scop global al învățământului se subînțelege ofertei socială direcționată spre pregătirea specialistului-pedagog de tip nou. Scopul general pedagogic este în directă dependență de modelul specialistului de tip nou, adică de descrierea rezultatului final al instruirii care se dorește obținut

la ieșirea din sistemul de dirijare conform schemei „scop-mijloc-rezultat”. La categoria de scopuri particulare didactice se referă, de regulă, sarcinile ce se soluționează într-un domeniu concret de științe în procesul însușirii disciplinelor de studiu în măsura asimilării cunoștințelor, capacităților și abilităților ce constituie conținutul lor.

Dacă scopurile societății și necesitățile personalității sunt factorii principali de constituire a conținutului învățământului, apoi cultura umană în sensul larg al cuvântului, se prezintă ca sursă unitară de formare a conținutului învățământului. Reieșind cu aceasta, în conținutul învățământului, ca purtător al experienței sociale, se pot releva patru componente de bază, fiecare reprezentând un tip determinat de conținuturi (И.Я. Лернер, 1983).

1. Cunoștințe despre natură, societate, tehnică, oameni, mijloace de activitate.

2. Experiența realizării mijloacelor cunoscute de activitate, care se implementează împreună cu cunoștințele sub formă de deprinderi și abilități ale personalității.

3. Sfera de necesitate motivațională a structurii personalității umane, care explică mecanismele ei de comportament și activitate (А.А. Бодолаев, В.В. Стролин, 1987).

4. Calitățile psihofizice ale personalității.

Reieșind din formularea unui șir de noțiuni (învățământ, conținutul învățământului, rezultatul învățământului), este posibilă determinarea structurii componenței conținutului învățământului superior de cultură fizică conform direcționării spre formarea cunoștințelor (sociale, umanitare, tehnice, exacte) și priceperilor cognitive, comunicative, teoretice, reflexive, praxiologice, orientărilor valorice (necesități, procese, calități psihomotrice) și caracterizărilor particulare (calități tipice și tipologice ale personalității etc). Gruparea și aranjarea conținutului învățământului conform acestor semne distinctive trebuie să se realizeze ținând cont de :

- corelația și interdependența dintre diferite componente ale conținutului;
- corelația și interdependența dintre cunoștințe, capacități, calități, orientări și procesul de instruire;
- posibilitatea de dezmembrare a conținutului pe părți componente, conform gradului de complexitate;
- asigurarea dezvoltării mult mai efective ale capacităților, ale caracteristicilor personale și calitățile studenților.

În cadrul analizei metodologice întreprinse asupra conținutului învățământului superior de cultură fizică, a fost relevată structura tripartită a conținutului, în care procesul de instruire este prioritar și complex în cadrul sistemului de instruire. Cercetarea procesului de învățământ sau a procesului de instruire, este în directă dependență cu problema structurării acestuia, sensul dialectic al căruia trebuie văzut ca parte dezmembrată a întregului (И.Ф. Гербарт, 1976). Aceasta se referă și la scopuri, conținutul funcțiilor, metodelor,

formelor, atitudinile sociale ale didacticii în continuă schimbare, precum și dirijarea procesului de instruire.

Orientându-ne la cercetările existente, se pot releva componentele cele mai sigure și acceptabile ale procesului de instruire (A.П. Беляева, 1979, В.М. Корецкий, 1989, И.С. Марев, 1987, А.М. Матюшкин, 1972 și alții). Aceștia, în calitate de forme prioritare, se asociază subiectul, mijloacele, rezultatul și condițiile.

Sub sensul de subiect al sistemului se subînțeleg profesorii și studenții. În categoria mijloacelor, se asociază conținutul învățământului, metodele, formele de organizare, procedeele activității, iar sensului de rezultat - specialiștii de facto, pregătiți în condițiile de funcționare a sistemului (М.С. Дмитриева, 1971, Г.П. Неминуший, В.И. Маслов, Г.М. Федорук, 1987).

Procesul de instruire este o totalitate unitară de influențe reciproce care se schimbă periodic la diferit nivel: incipient (de bază) care îl constituie profesorul și studenții, secund (care derivă din nivelul incipient) ce îl constituie studenții între ei, studenții și mediul pedagogic. În desfășurata influențelor reciproce multilaterale se și rezolvă sarcinile instruirii, educării și dezvoltării studenților. Evident, din punctul de vedere a profesorului, aceste sisteme interdependente întodeauna poartă un caracter unilateral. Ceea ce se referă la studenți, probabil nu întodeauna observă aceste influențe cu scop bine determinat, deși, fără îndoială, constituie partea forte din cantitatea lor numerică.

Didactica școlii superioare continuă să se îmbogățească cu noi tratări în ceea ce privește organizarea instruirii, fără de care pregătirea specialistului de tip nou este imposibilă. Scopul umanitar și conținutul corespunzător al învățământului superior necesită o așa tehnologie de instruire, care ar asigura deplasarea de la pedagogia non personalitate și formal-abstractă, la apropierea de pedagogia bazată pe conlucrare și umanizare. Baza acestei tehnologii o constituie tratarea personificată a activității.

Specialiștii contemporani (Т.И. Шамова, 1985) sunt de părerea că tratarea personificată a activității, trebuie precăută ca strategie a procesului instructiv-pedagogic în instituția superioară. Tratarea de acest fel necesită reorientarea corelației profesor – student prin deplasarea stilului autoritar de comunicare și trecerea la comunicarea numită „semisubiect”, care rezultă din faptul conținutului „dialogat” al lumii lăuntrice a personalității (А.А. Ухтомский, 1954).

Tratarea personificată a activității se combină cu cea semisubiectivă, specificul de esență al căreia constă în aceea că scopul activității comune a profesorului și studentului constă în dezvoltarea celui din urmă a capacităților de autodirijare (autoreglarea, autoorganizarea, autocontrolul). La dirijarea reflexivă, profesorul, după ce determină scopurile pedagogice, tinde ca acestea să fie acceptate totalmente și neforțat de către studenți. Elaborând mijloacele de atingere a scopurilor, profesorul creează condițiile în care studentul asimilează involuntar subiectul propus în actul instructiv. În fine, apreciind rezultatele

activității, profesorul dezvoltă studenților capacitatea și necesitatea de autoanaliză și autoapreciere.

Una din formele productive ale relației profesor-student este tratarea individual-creativă, înțeles ca și mod de creare a condițiilor de autorealizare a personalității, relevând capacitățile ei creative. Asemenea tratare necesită schimbarea esențială a organizării procesului de învățământ în instituțiile superioare în direcția unității dintre instruire și știință. Cu alte cuvinte, tratarea individual creativă, permite orientarea procesului instructiv spre activitatea de cercetare de sine stătătoare a studentului, fără de care este imposibilă crearea acelui mediu instructiv în care se produce formarea specialistului de tip nou – pedagogul-cercetător, gata pentru activitatea inovațională, participarea la activitatea pedagogică reformatoare și experimentală.

La numărul de componente necesare dirijării învățământului, trebuie atribuită elaborarea procedeeelor obiective și aprecierea calității pregătirii specialistului. Vorbind despre calitate, adesea se are în vedere rezultatul final al instruirii (И.И. АНИСИМОВ, 1966, К. ДЕНЕК, 1986, 1987, В.А. ЗИНОВЬЕВА, 1993, Л.Д. КИЗИМЕНКО, 1984, Т.Г. МИХАЛЕВА, 1990, В. ОКОЊ, 1962, Б.Ф. РАЙСКИЙ, 1984, Н.Ф. ТИЩЕНКО, 1981, И.Ф. ХАРЛАМОВ, 1979). Ca etalon al calității în școala superioară mult timp au fost folosite caracteristicile de calificare și profesiogramele (Ю.В. ВАСИЛЬЕВ, 1978, В.Н. САГАТОВСКИЙ, 1987, Е.З. СМЕРНОВА, 1977, Н.Ф. ТАЛЫЗИНА, 1987).

Sistemul de cerințe impuse unui specialist este factorul determinant și formativ al rezultatelor instruirii lui și, cu toate acestea, își găsește reflectare nemijlocită și adecvată în structura conținutului învățământului. În esență, acesta cuprinde integral totalitatea scopurilor de operaționalizare-cheie sub forma de „aprecieri ale scopurilor propuse” (V. Guțu, A. Crișan, 1998) cu ajutorul cărora, prin intermediul complexului de proceduri evaluatorii se apreciază rezultatele instruirii studenților, calitatea pregătirii lor în instituția superioară de învățământ. Problemele calității pregătirii specialiștilor în instituțiile superioare, cuprind un șir de obiective legate de determinarea mijloacelor efective ale selecției și criteriile de apreciere a indicilor pregătirii profesionale a specialiștilor pentru activitatea lor ulterioară în domeniu.

Sensul de „pregătire profesională” este, după părerea mai multor autori, factorul ce crează sistemul de calificare și în asemenea accepție se tratează ca indice de posedare a măestriei profesionale (Н.В. КУЗЬМИНА, 1980, Н.В. КУХАРЕВ, 1990, В.А. СЛАСТЕНИН, 1990, Н.А. ХРОМЕНКО, 1989). La general, noțiunea de „pregătire” este apreciată de diferiți autori în mod diferit, fapt care complică aprobarea acestei noțiuni în calitate de caracteristică.

După părerea mai multor cercetători (В.А. КАН-КАЛИК., 1989, А.В. МУДРИК, 1986, А.Б. ОРЛОВ, 1988, В.А. СЛАСТЕНИН, 1990) la elaborarea modelului de pregătire profesională a specialistului este necesar ca tratarea activității să se combine cu cea individuală. Atunci modelul specialistului poate

fi tratat ca individual-profesional. Problema învățământului individual orientativ este în strânsă dependență de formarea personalității specialistului.

În condițiile curente, pregătirea specialistului de tip nou în domeniul culturii fizice și a sportului, mai întâi de toate, este conjugată cu începutul formării personalității.

Fenomenul personalizant în învățământul superior de cultură fizică este legat de formarea tipului deosebit de mentalitate: orinetarea prin instruire spre instruire. O astfel de orientare trebuie să se manifeste și în sfera învățării, și în formarea calităților profesionale, și în comunicare, și în realizarea culturii de comportament, precum și în formarea abilităților valorice ale personalității etc.

Un șir de specialiști (Г.Д.Бабушкин, 1990, 1991, Е.П. Каргаполов, 1981, М.В. Прохорова, 1993, В.С. Топчиан, А.А. Сучилян, 1980) sunt de părerea că modelul pregătirii profesionale a specialistului de tip nou, trebuie dezvoltat și reformulat din contul sporirii atenției asupra problemelor de creativitate în activitate.

În sfera învățământului superior de cultură fizică este necesar de a orienta pregătirea specialistului spre dezvoltarea potențialului creativ al studentului, ce posedă un grad sporit de instruire, apt să asimileze cunoștințe de sine stătător, să judece și să activeze creativ, să ia decizii în situații pedagogice nestandarde, să poată coopera cu acei care practică cultura fizică și sportul. Cu toate acestea, activitatea creativă este condiția necesară în formarea specialistului propriu zis; autoconștientizarea lui, dezvoltarea și descoperirea sa ca personalitate ( В.И. Загвязинский, 1987).

Noile orientări sociale, tendințele progresiste în practica instituțională a școlii superioare autohtone și străine, au impus noi imperative în fața specialistului din domeniul culturii fizice și a sportului: el trebuie să posede un nivel înalt de cultură generală și competență profesională, mobilitate, pregătire subiectivă pentru instruirea continuă, perfecționare și autoperfecționare, caracter creativ al activității. Cu alte cuvinte, societatea are nevoie de specialistul de tip nou. Anume această problemă și constituie esența reformei învățământul superior (Л.А. Гуцаленко, 1988). De aici rezultă, că specialistului de cultură fizică și sport de tip nou este specialistul care armonizează în sine toate calitățile ce țin de competență profesională, inteligență, maturitate socială și început creativ. De aceea, aparatul personal de categorii și noțiuni, aprecierile, priceperile, capacitatea de comunicare, activitatea creativă și independentă, sunt calitățile de bază ale specialistului de tip nou.

În baza folosirii tratării sistematice, la analiza personalității, se disting componentele de bază ale conținutului în caracterizarea personalității specialistului de tip nou: personalitate liberă aptă la autodeterminare în societate, cultură, personalitate umanitar - predispusă, spiritual bogată, desăvârșită fizic și creativă.

**În capitolul doi** este expusă concepția metodologică a cercetării, se prezintă caracteristica științifică a metodelor de cercetare (teoretice,

sociologice, pedagogice, statistice), se descrie organizarea și condițiile de desfășurare a experimentului pedagogic constatativ și formativ, direcționat spre cercetarea eficacității concepției elaborate și implementate în procesul de instruire ce ține de optimizarea conținutului învățământului superior de cultură fizică.

**În capitolul III** sunt expuse principiile teoretice ale modelării conținutului învățământului superior de cultură fizică. Pornind de la noțiunile de sistem, conținutul învățământului este cercetat, mai întâi de toate, la nivel teoretic general (М.Я.Виленский, Р.С.Сафин 1989, Е.Закишевский, 1987, И.Н.Мошкова, С.В.Маслов, 1990 ș.a.). Acest nivel de cercetare a conținutului include în sine conștientizarea elementelor acestuia ca sistem, precum și relevarea funcțiilor și structurii lui.

Poziția inițială a teoriei conținutului învățământului ne indică că funcția globală a instruirii constă în transmiterea conținutului culturii sociale tinerei generații, pentru a fi păstrată și dezvoltată. Din acest motiv, unica sursă de inițiere a conținutului învățământului este cultura.

Pentru a putea fi transmisă personalități, cultura (materială și spirituală, generală și specială) trebuie să fie conștientizată, adică divizată (în forme ale activității umane) și manifestată în experiența socială a comunității.

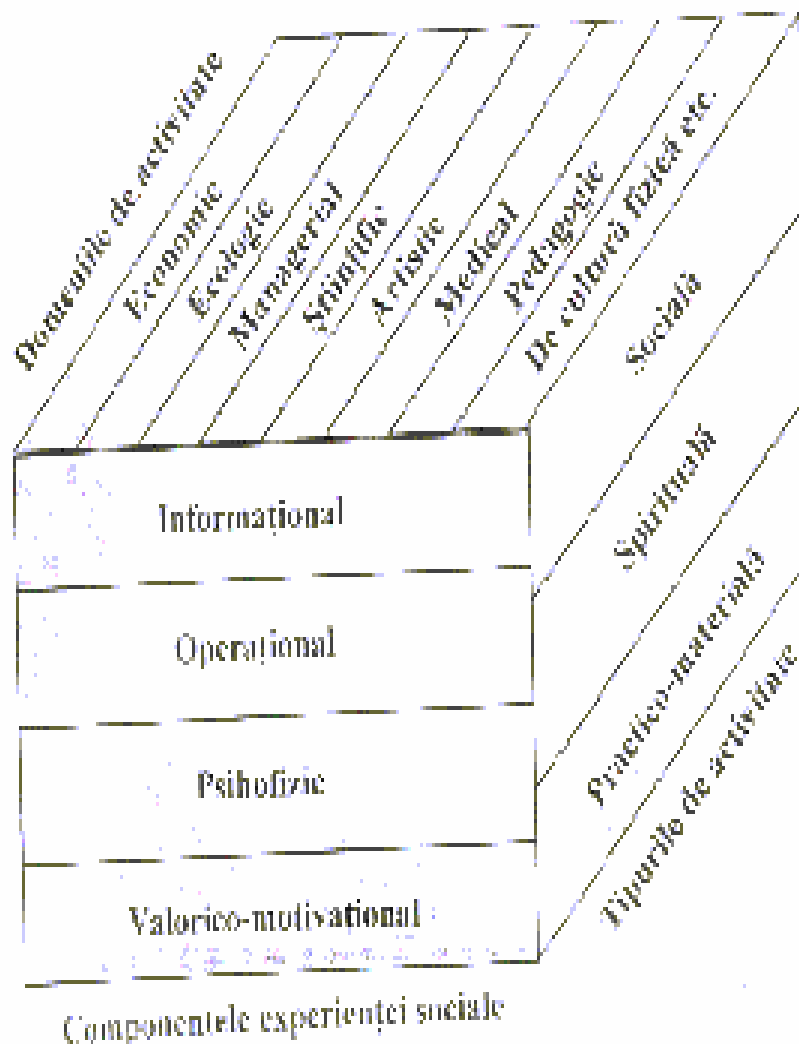
Drept premisă metodologică, pentru determinarea conținutului experienței sociale, poate servi principiul legat de divizarea conținutului învățământului în elemente care caracterizează specificul conținutului propriu și a funcțiilor necesare în cadrul procesului de formare a personalității (fig.1). Pornind de la principiul dat, putem evidenția patru componente ai conținutului experienței sociale – cunoștințele, procedeele de activitate, calitățile psihofizice și obiectivele valorice (И.Агапова, А.А.Вербицкий, В.А.Червяков, 1990, Т.И.Артемьева, 1967, Л.А.Гуцаленко, 1988, Л.А.Зеленов, 1988 ș. a.).

Spre deosebire de cercetările științifice existente de ordin general se propune ca în structura experienței sociale, să se evidențieze componentul legat de experiența psihofizică bazat pe dezvoltarea posibilităților intelectuale și fizice ale omului în cadrul procesului de instruire.

O astfel de tratare a conținutului experienței sociale se bazează pe principiile didactice de bază privind unitatea organică a instruirii, educației și dezvoltării în cadrul procesului de învățământ (I.A. Lerner, 1981).

Proiecția orizontală a modelului conținutului învățământului constituie totalitatea ramurilor de activitate. Proiecția dată corespunde evoluției istorice de conștientizare a esenței și structurii conținutului învățământului, iar în forma expusă – tendinței contemporane de completare cu ramurile concrete, necesare pentru dezvoltarea armonioasă a personalității (Л.А. Зеленов, 1989, 1991, I.A. Lerner, 1983, А.К.Уледов, 1975). Proiecția dată permite evidențierea acelei ramuri (specialități) conform căreia se înfăptuiește instruirea profesională superioară, urmată să fie completată cu conținutul necesar al componentelor

experienței sociale și al desfășurării selecției, care corespunde acestor componente, tipuri și subtipuri ale activității.



**Figura 1. Modelul conținutului învățământului superior de cultură fizică la nivel general teoretic**

La rândul său, elementele conținutului experienței sociale determină tipurile activității (a treia proiecție a modelului), care sunt necesare în cadrul unei sau altei activități. Fiecare din aceste elemente poate fi realizat doar în unele ramuri ale activității.

Prin urmare, această secțiune nu poate fi determinantă pentru elaborarea unui model.

Se poate presupune că componentul structural determinant al modelului este conținutul ce ține de ramurile și tipurile de activitate umană. În susținerea

acestei concluzii confirmă faptul că personalitatea se dezvoltă doar în timpul activității (В.Е.Давидович, 1989). Scopul învățământului superior de cultură fizică este realizarea unei pregătiri profesionale înalte, care, în cadrul sistemului activității umane este realizată de cultura fizică (Т.И.Руднев, 1970). În afară de aceasta, ramurile de activitate alcătuiesc unica realizare a conținutului învățământului. Referitor la învățământului superior, tipurile activității se vor transforma în cicluri generale sau profilate de discipline de instruire.

Modelul teoretic prezentat al conținutului învățământului este necesar și destul de orientativ în elaborarea conținutului învățământului la orice nivel, în orice ramură a activității în baza specificării și detalizării acestuia. Învățământul este universal deoarece este generalizator și poate fi utilizat pentru caracterizarea conținutului învățământului de orice nivel, de orice orientare, în orice sistem de organizare. Modelul dat permite o trecere teoretică corectă la modelarea conținutului în orice ramură a învățământului, inclusiv și a învățământului superior de cultură fizică.

Descifrarea modelului general prin metoda desfășurării poate fi îndeplinită sub formă de modele ale conținutului diferitor ramuri ale învățământului la nivelul standardului de Stat, planului instructiv și programei de învățământ. Pentru elaborarea modelului, trebuie să pornim de la cerințele cu caracter rațional. Caracterul rațional presupune orientarea spre un scop general (global) al învățământului superior (factorul de formare al sistemului), care ține de pregătirea specialiștilor de cultură fizică și sport de tip nou, drept comandă socială a comunității. Scopurile generale ale învățământului superior de cultură fizică sunt fixate, de obicei, în documentele normative ale politicii de instruire.

Scopurile pedagogice generale reprezintă primul nivel de concretizare a scopurilor generale, care nu sunt decât un mecanism de reglare la nivelul standardului de Stat și a planului instructiv la diferite specialități / specializări. Ele se realizează în scopuri interdisciplinare, de nivel (treptele învățământului), de cicluri (ciclurile disciplinelor), reprezentând prin sine un instrument de lucru pentru elaborarea conținutului învățământului, caracteristicilor de calificare, aprecierii și controlului rezultatelor instruirii.

La următoarea etapă de elaborare a conținutului învățământului superior de cultură fizică este necesară îndeplinirea sistematizării cunoștințelor. Aceasta se determină în baza tipologiei științifice generale ale complexului de cunoștințe.

În publicațiile științifice valoroase sunt menționate patru sfere fundamentale ale științelor:

- științe sociale;
- științe naturale;
- științe umanitare;
- științe tehnice (Л.А.Зеленов, 1991).

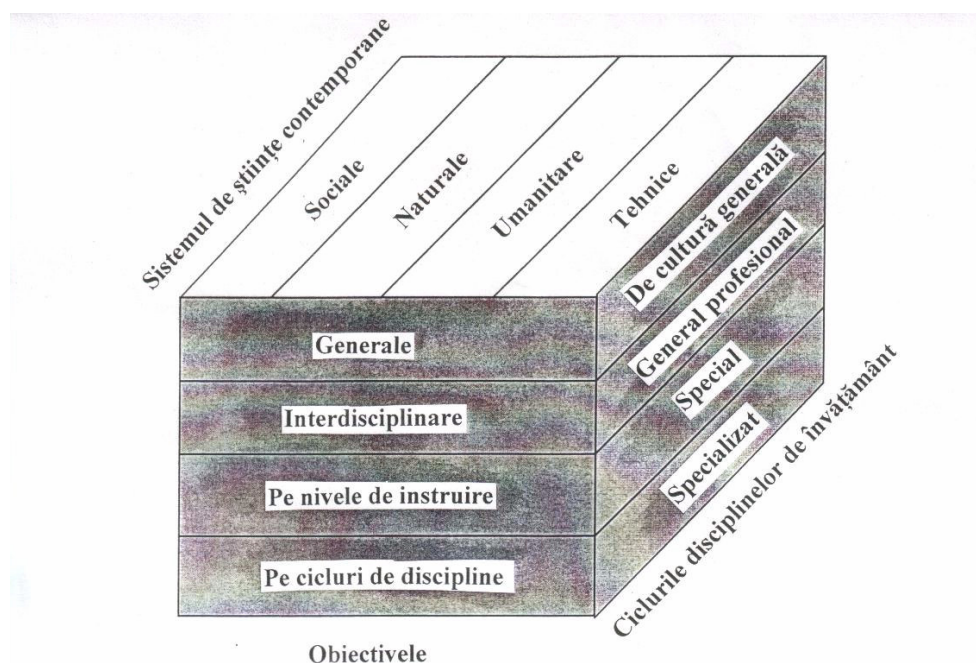
Următorul nivel de elaborare a conținutului învățământului superior de cultură fizică la nivelul conținutului planului de învățământ este menționat în baza orientării cunoștințelor și aspectelor practice ale activității. Caracteristica



disciplinelor de studiu, conform orientării, presupune evidențierea ciclurilor de discipline de instruire generală, de profil general și de specializare.

Esența ciclurilor de instruire generală, de profil și de specializare ale pregătirii profesionale, nu înseamnă dublarea primului cu al doilea, al doilea cu al treilea și al patrulea. Deosebirea lor constă în faptul că orientarea de cultură generală a conținutului învățământului apare în calitate de pivot cultural-intelectual. Într-o anumită măsură, ea determină dezvoltarea generală a personalității, posibilitățile generale de orientare în orice activitate. Orientarea de profil, la rândul său, contribuie la dezvoltarea personalității și a posibilităților de orientare în legătură cu necesitățile activității profesionale. Orientarea specială a conținutului învățământului, condiționează concretizarea instruirii conform specialităților și specializărilor. Nivelul elaborării conținutului învățământului superior de cultură fizică este reprezentat în modelul al treilea – proiecția laterală a cubului (fig. 2).

Nivelul final de desfășurare a modelului general al conținutului învățământului superior de cultură fizică reprezintă modelarea conținutului programelor de învățământ pentru discipline, obiecte, cursuri. Un astfel de program de învățământ reprezintă un sistem de cunoștințe, priceperi, deprinderi elaborat în corespundere cu cerințele didactice (О.И.Агапова, А.А.Вербицкий, В.А.Червяков, 1990, А.П.Беляева, 1979, В.П.Беспалько, 1989, В.С.Леднев, 1991, И.С.Марев, 1987 ș. a.).

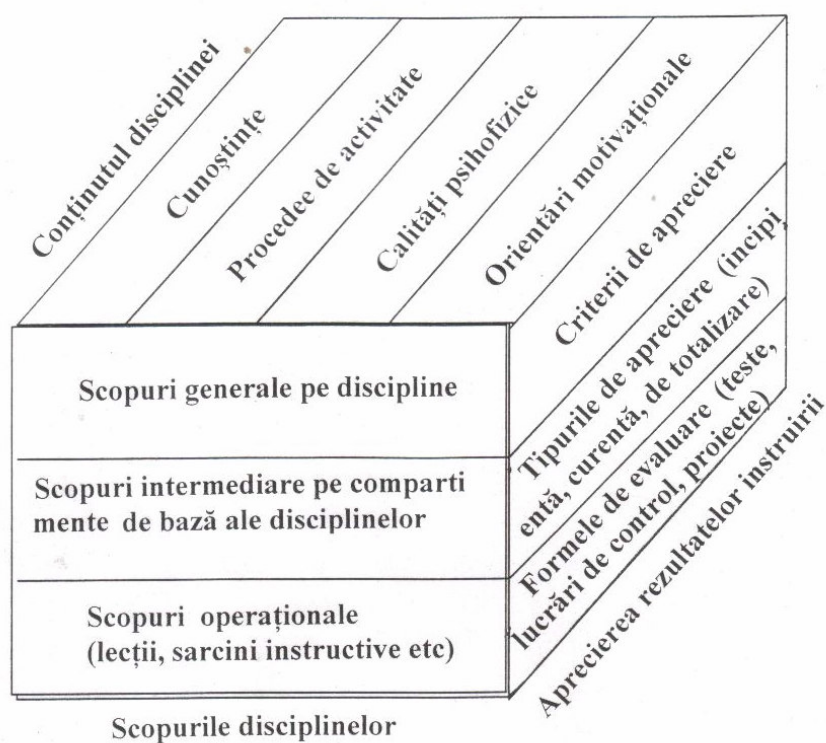


**Figura 2. Modelul conținutului învățământului superior de cultură fizică la nivel de proiectare a planului de învățământ**

La nivel de program de învățământ, în structura conținutului învățământului trebuie să fie reprezentați cel puțin trei componenți fundamentali

Primul component al conținutului programului este sistemul scopurilor disciplinei de studiu, care sunt prevăzute pentru realizare. De aceea, formarea sistemului de scopuri speciale orientative este cea mai importantă procedură a structurizării. Sistemul acestor scopuri este reprezentat pe partea frontală a cubului modelului teoretic(fig. 3).

Condiția principală de formulare corectă a scopurilor este posibilitatea de a le diagnostica. Este cunoscut faptul că multe sisteme pedagogice eșuează dintr-o anumită cauză: scopurile au fost formulate nediagnosticat, adică incorect, superficial, amorf și neconcret (Б.П. Беспалько, 1989). Scopul diagnostic propus trebuie formulat exact și concret care are permite concluzionarea privind nivelul realizării lui și pentru a permite alcătuirea unui anumit proces didactic, care ar garanta realizarea scopului într-o anumită perioadă de timp.



**Figura 3. Modelul conținutului superior de cultură fizică la nivel de proiectare a programei de învățământ**

La următoarea etapă de elaborare a modelului conținutului programului de învățământ sunt cercetate elementele fundamentale ale conținutului procesului instructiv – partea superioară a cubului. Aici are prioritate blocul conținutului

compartimentului teoretic al programului – sistemul de cunoștințe, care, conform părerilor specialiștilor, este sursa principală de asigurare a posibilității realizării funcțiilor activității profesionale (Э.Ф. Зеер, 1988, И.И. Нурминский, Н.К. Гладышева, 1991, Н.Ф. Талызина, 1987).

Pe a treia proiecție laterală a modelului teoretic al programului de învățământ sunt reflectate componentele aprecierii rezultatelor instruirii. Acestea le revin criteriile, formele și tipurile aprecierii. Au fost propuse diferite sisteme de apreciere pentru aprecierea rezultatelor instruirii (Ю.Н. Кулюткин, Г..С. Сухобская, 1981, В.В. Сериков, 1988.). Însă, toate aceste sisteme trebuie să includă în sine operații diagnostice de patru tipuri (în corespunderea cu setul de componente ai conținutului învățământului) – pentru dezvoltarea nivelului de cunoștințe, pentru evidențierea nivelului de însușire a priceperilor, pentru determinarea nivelului de dezvoltare psihofizică, pentru relevarea nivelului de pregătire personală, pentru activitatea profesională (motivații, orientări valorice). Asemenea tratări se folosesc și în practica țărilor străine pentru aprecierea rezultatelor instruirii (E. Jaghe, 1972, V. Coh, 1980).

După cum s-a menționat mai sus, conținutul învățământului are o structură alcătuită din trei componente. La nivel procesual de elaborare, conținutul învățământului este reprezentat sub formă de proces instructiv, care dispune de următoarele funcții pedagogice fundamentale: instruirea, educarea și dezvoltarea subiectului învățământului. Aceste funcții sunt reprezentate în modelul dirijării procesului de învățământ pe proiecția verticală a cubului.

În didactica contemporană ideile teoriei dirijării își găsesc o utilizare vastă la elaborarea problemelor metodologiei de dirijare a procesului instructiv (А.И.Берг, 1964, П. Добрев, К. Колев, 1977, В.И. Каган, И.А. Сычеников, 1987, В.В. Краевский, 1989, Т.В. Кудрявцев, 1975).

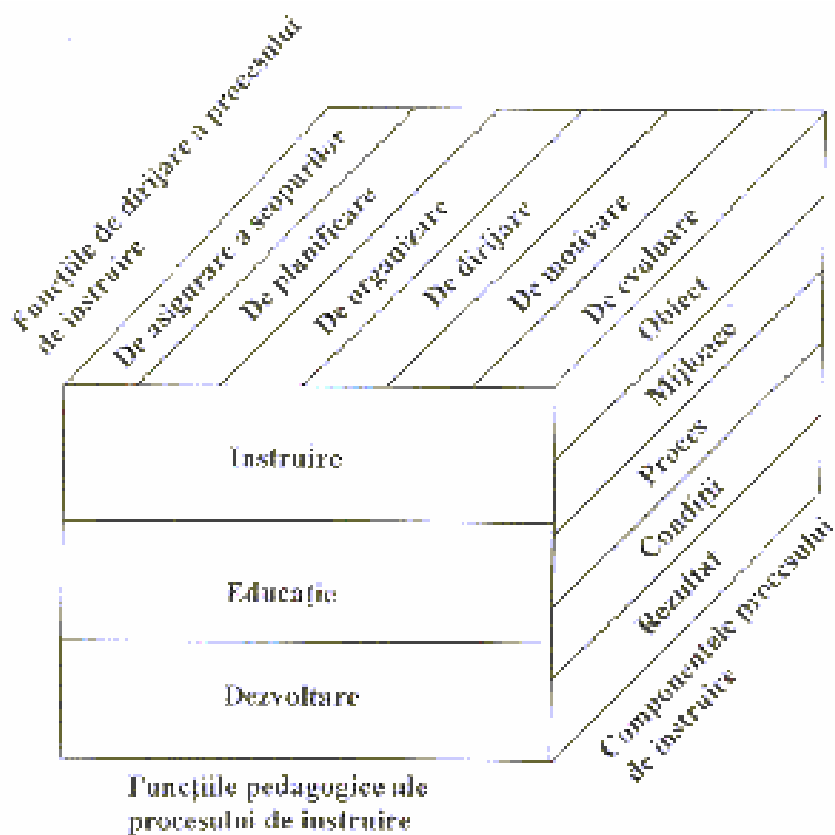
Din punct de vedere al ciberneticii, realizarea formulei procesului instructiv (învățământ = instruire + educație + dezvoltare) poate fi privită ca proces de dirijare.

Recunoașterea procesului de învățământ drept sistem de dirijare duce la necesitatea transformării structurii lui în conformitate cu teoria generală a dirijării.

La funcțiile generale ale sistemului de dirijare se referă planificarea, organizarea (selecția mijloacelor, metodelor, formelor necesare ale organizării activității), conducerea (instructarea, reglarea, corecția activității), motivarea și evaluarea (verificarea, aprecierea și evidența activității). Ele pot fi completate de componente specifice, care reflectă particularitățile specifice ale subiectului concret al dirijării. Toate funcțiile de dirijare a sistemului procesului instructiv într-o instituție superioară de învățământ sunt reprezentate pe proiecția orizontală a cubului (fig. 4).

Cu toate acestea, prezența tuturor funcțiilor încă nu înseamnă sistem de dirijare. Funcțiile caracterizează sistemul doar în cazul când între ele se stabilesc anumite legături, conexiuni. Datorită acestor legături, se stabilește

interdependența funcțiilor, în cazul cărora, schimbările într-o anumită funcție duc la schimbări în celelalte funcții și chiar a întregului sistem.



**Figura 4. Modelul dirijării procesului de instruire**

Analiza de sistem a conținutului funcțiilor de dirijare a procesului instructiv ne permite să relevăm componenții care alcătuiesc conținutul acestui proces (proiecția laterală a cubului). În structura sistemului unitar al procesului de învățământ, funcțiile și componenții enumerați apar în calitate de unități structurale dependente. În același timp, fiecare în parte reprezintă o formațiune complexă care dispune de propriile mijloace de organizare, relații procesuale, structurare, caracteristici specifice. Analiza structural-funcțională a fiecărei funcții de dirijare ce caracterizează sistemul din punct de vedere al componenților structurali ai procesului de învățământ, permite alcătuirea unei informații complete despre conținutul și particularitățile structurale ale procesului instructiv în general.

Evaluarea rezultatelor învățământului este componentul fundamental al conținutului acestuia. Pornind de la poziția teoriei conținutului învățământului,

trebuie să menționăm că toți componenții conținutului aparțin controlului pedagogic: structura de conținut a instruirii și actele reglatorii (planuri instructive, programe, manuale, materiale instructive), procesul de instruire propriu-zis (eficacitatea instruirii, educarea și dezvoltarea studenților), rezultatele instruirii (cunoștințe, priceperi, calități psihofizice, caracteristici personale, orientări motivaționale), care sunt utilizate nu numai pentru aprecierea nivelului de pregătire profesională a specialistului, ci, în special, pentru corectarea și raționalizarea documentelor oficiale ale conținutului învățământului, precum și cu scopul de-a optimiza procesul instructiv în cadrul instituției superioare. În aceasta și constă poliorientarea evaluării rezultatelor instruirii.

Obiectul de bază al controlului pedagogic asupra rezultatelor învățământului este nivelul de instruire al studenților. Cu alte cuvinte, toate cunoștințele, priceperile, calitățile psihofizice, caracteristicile personale, orientările motivaționale, care se formează la studenți în cadrul procesului de învățământ. Putem presupune că baza care determină caracteristica ce o îndeplinește funcția de formare a sistemului instructiv în cadrul evaluării pedagogice a rezultatului instruirii, o constituie indicii și reperele instruirii.

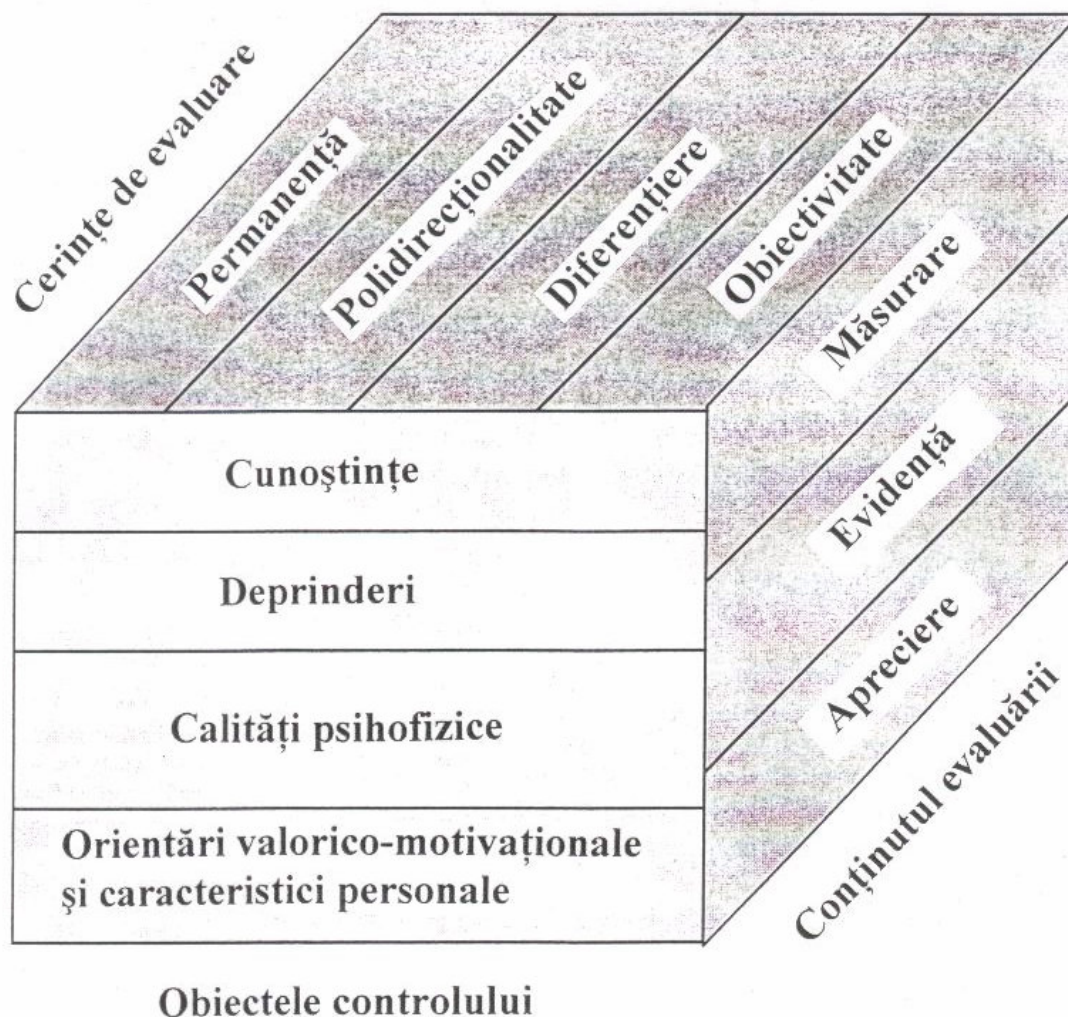
Prin urmare, anume acești indici prin complexitatea și diversitatea lor alcătuiesc obiectul controlului pedagogic (fig. 5).

Această unitate este reprezentată pe partea frontală a cubului modelului de evaluare al rezultatelor instruirii specialistului de cultură fizică și sport sub forma de sistem de cunoștințe, priceperi, calități psihofizice și orientări motivaționale. În esență, partea frontală a cubului reflectă modelul specialistului de cultură fizică și sport în forma ei de bază.

Caracteristica componenților ce alcătuiesc conținutul pregătirii profesionale a specialistului este necesară, dar nu este suficient la elaborarea modelului de control al rezultatelor procesului instructiv. În cadrul ciclului instructiv de dirijare, controlul îl constituie totalitatea acțiunilor care permit relevarea, măsurarea și aprecierea caracteristicilor de calitate – cantitate ale rezultatelor instruirii. Pentru a realiza acest lucru, controlul trebuie să fie cercetat conform cerințelor tehnologice ale conținutului controlului pedagogic, care sunt caracterizate de totalitatea acțiunilor legate de tehnica măsurărilor, aprecierilor și evidenței rezultatelor pregătirii profesionale a specialistului. Conținutul controlului rezultatelor pregătirii profesionale a specialistului este reprezentat pe partea laterală a cubului modelului de control al rezultatelor instruirii.

Cerințele principale față de înfăptuirea unui control pedagogic efectiv sunt prezentate pe partea superioară a cubului. Aceste cerințe reprezintă niște stări principiale care trebuie luate în considerație la toate obiectele (cunoștințe, priceperi, calități, caracteristici, orientări) și elementele conținutului evaluării pedagogice (evaluarea, aprecierea, evidența pregătirii studenților pentru activitatea profesională). Astfel, cerințele față de evaluarea pedagogică

îndeplinesc funcția integrativă în cadrul modelului conceptual al controlului rezultatelor instruirii.



**Figura 5. Modelul evaluării rezultatelor instruirii specialistului de tip nou în domeniul culturii fizice și a sportului**

Pe de o parte, evaluarea pedagogică în instituția superioară, este în corelație cu timpul (sesiunea) și, totodată, într-o oarecare măsură este continuă: ea este caracterizată de îndeplinirea consecutivă a operațiunilor de evaluare în timpul lecțiilor, ciclurilor de lecții și în general, pe parcursul semestrului. Problemele legate de continuitatea, actualitatea, consecutivitatea evaluării pedagogice, care într-un sigur cuvânt pot fi determinate ca „permanență” sunt analizate atât în publicațiile autohtone cât și în cele de peste hotare. Deosebim trei feluri de evaluare inițială (incipientă), curentă și finală (de totalizare).

Cerințele evaluării pedagogice orientează spre aplicarea lui complexă în diferite direcții. Ele indică asupra faptului că evaluarea pedagogică poate fi folosită nu numai pentru aprecierea rezultatelor nemijlocite ale instruirii, ci și pentru aprecierea eficacității procesului de învățământ, cât și pentru aprecierea calității conținutului planurilor de învățământ, programelor, materialelor metodice ș. a.

Necesitatea diferențierii evaluării pedagogice determină orientarea lui spre forma individuală sau colectivă de apreciere a pregătirii profesionale a studenților. Această cerință condiționează selecția specială a problemelor, sarcinilor, testelor ș. a. în corespundere cu posibilitățile și particularitățile individuale ale studenților și aprecierea ulterioară a pregătirii lor. Particularitățile individuale nu exclud trăsăturile generale specifice diferitor indivizi. De aceea, ar fi incorect să concepem evaluarea individuală ca ceva incompatibil cu căile generale ale procesului instructiv. Individualizarea se înfăptuiește în baza legităților generale de instruire, educare și dezvoltare. O mare parte a individualizării poate fi înfăptuită în cadrul evaluării în grup.

Cerințele față de obiectivitatea controlului pedagogic este precăutată prin aplicarea la procedurile de măsurare, care sunt utilizate pentru aprecierea diferitor aspecte ale pregătirii profesionale (B.C. Аванесов, 1982, А. Анастаси, 1982, X. Бубэ, Г. Фэж, X. Штюблер, 1968 ). Acestei cerinței trebuie să corespundă toate sarcinile, testele, metodele de chestionare ș. a., care sunt utilizate pentru măsurarea nivelului de cunoștințe, priceperilor, calităților psihofizice, caracteristicilor personale și orientărilor motivaționale ale studenților.

Criteriile principale ale obiectivității controlului sunt validitatea și siguranța acestora.

**În capitolul IV** sunt expuse rezultatele cercetărilor experimentale referitor la eficacitatea modelului teoretic al conținutului învățământului superior de cultură fizică care a fost elaborat și aplicat în procesul instructiv. În capitolele precedente ale tezei s-a indicat că pregătirea specialistului de tip nou este scopul global al învățământului superior de cultură fizică, ci doar este în relație directă cu asigurarea unei pregătiri profesionale corespunzătoare, care permite specialistului să activeze la un nivel profesional superior.

În acest capitol sunt prezentate rezultatele cercetărilor legate de formarea pregătirii profesionale a specialistului de cultură fizică și sport. Scopul experimentelor pedagogice a fost relevarea eficacității noului model al conținutului învățământului superior de cultură fizică, care a fost elaborat și aplicat în procesul instructiv privind strategia influenței acesteia asupra rezultatului învățării, educării și dezvoltării studenților. Conform scopului cercetării, experimentul pedagogic a fost remodelator, deoarece prevedea elaborarea unor poziții pedagogice noi atât pentru știință, cât și pentru practica tezelor pedagogice în conformitate cu ipoteza presupusă. Pe măsura schimbării condițiilor de desfășurare, experimentul s-a desfășurat în condiții apropiate maximal de practica structurării procesului de instruire în instituția de

învățământ superior, dar în conformitate cu ipoteza schimbării conținutului și metodicii de desfășurare a lecțiilor cu introducerea procedurilor, proprii experimentului, urmate de observații pedagogice sistematice, evaluare și comparare. După gradul de informare a studenților, experimentul a fost închis, deoarece aceștia nu erau la curent că sunt subiecții activității de cercetare. După gradul de direcționare, experimentul a fost comparativ, deoarece desfășurarea experimentelor repetate s-a derulat cu aceleași contingent de studenți în conformitate cu metodică analogică de cercetare, care a permis compararea indicilor obținuți în dinamică. În conformitate cu schema logică de veridicitate, experimentul a fost consecutiv și paralel. Eficacitatea aplicării factorului experimental de cercetare s-a dedus pe calea comparării indicilor determinați, ce au fost înregistrați concomitent în toate grupele experimentale până și după introducerea factorului în cauză. Experimentul prevedea veridicitatea ipotezei (s-au negarea) pe calea confruntării eficacității procesului pedagogic după introducerea factorului nou cu evidența eficacității procesului pedagogic până la introducerea acestuia în aceleași grupe de studenți.

Pentru demonstrarea eficacității modelului elaborat și aplicat în conținutul învățământului superior de cultură fizică, cu folosirea noilor standarde de Stat, planurilor de studii, noilor programe instructive, materialelor didactice referitoare la organizarea și desfășurarea procesului instructiv-educativ, a fost desfășurat “experimentul intercalat”, care a fost organizat de doctorand și alți profesori ai instituției, ce au activat conform recomandărilor corespunzătoare. Experimentul pedagogic s-a desfășurat în două etape.

La prima etapă a experimentului – cea de diagnosticare (constatare) – s-au relevat posibilitățile reale instructive ale studenților, particularitățile psihice, capacitățile, motivele, orientările valorice. În baza ipotezei generale a cercetării a fost formulată ipoteza de lucru care a permis structurarea componentelor modelului conținutului învățământului superior de cultură fizică, înfăptuirea diagnosticului multilateral al posibilităților, particularităților individuale, aptitudinilor, capacităților și atitudinilor pentru activitatea profesională.

La etapa a doua – experimentul formativ – a fost relevată eficacitatea introducerii modelului conținutului învățământului superior de cultură fizică în procesul de instruire.

Pentru aprobarea modelului elaborat, au fost înfăptuite evaluări de control ale rezultatelor instruirii studenților prin intermediul lucrărilor de control „diagnosticate”, testelor și exercițiilor de control, precum și a rezultatelor reușitei academice și schimbările la nivelul manifestării cunoștințelor și priceperilor, capacităților psihofizice și orientărilor în grupele de studenți pe ani de studii.

Cercetările experimentale desfășurate în perioada 1996 -1999 au demonstrat că pregătirea profesională a specialistului de cultură fizică și sport trebuie cercetată ca rezultat al instruirii profesionale care integrează nivelul social-normativ al cerințelor față de specialistul de tip nou , ce se manifestă în



plan informațional, operațional, psihofizic și valorico-motivațional ale componentelor de conținut ale învățământului superior de cultură fizică.

Este stabilit faptul, că nivelul pregătirii informaționale a studenților în procesul instruirii în instituția superioară crește. Volumul cunoștințelor la cele mai importante discipline teoretice (Teoria și metodică educației fizice) și practice (Jocurile sportive și metodică predării) a crescut cu 3,8 – 4,5% pentru studenții cu un nivel înalt de cunoștințe (tabelul 1).

**Tabelul 1**

**Repartizarea studenților conform indicelui volumului de cunoștințe la obiectul „Teoria și metodică educației fizice” (n=411)**

Volumul cunoștințelor	Anul 2		Anul 3	
	Numărul de studenți	%	Numărul de studenți	%
<b>Experimentul constatativ</b>				
<b>Înalt</b>	17	16,2	21	20,0
<b>Mediu</b>	65	62,5	64	61,0
<b>Redus</b>	22	21,3	20	19,0
<b>Experimentul formativ</b>				
<b>Înalt</b>	24	23,7	29	28,7
<b>Mediu</b>	60	59,5	59	58,5
<b>Redus</b>	17	16,8	13	12,8

Cercetarea eficacității optimizării procesului instructiv în condițiile experimentului formativ a demonstrat că acesta duce la o creștere vădită a numărului de studenți cu un nivel înalt al volumului de cunoștințe teoretice ( 7,5 – 8,7%) și practice (4,9 – 12,4%), comparativ cu datele experimentului constatativ.

Interpretarea cunoștințelor căpătate este mai redusă decât volumul lor. Astfel, numărul studenților cu un nivel înalt de interpretare a cunoștințelor la disciplinele teoretice este cu 10,0 – 11,0%, iar la disciplinele practice cu 8,2 – 18,1% mai redus decât numărul studenților cu un nivel înalt al volumului de cunoștințe. Nivelul interpretării cunoștințelor crește în timpul experimentului formativ la disciplinele teoretice cu 4,8%, la disciplinele practice – cu 2,5 – 7,1% (tabelul 2).

Optimizarea conținutului procesului de învățământ (experimentul formativ) este urmat de creșterea numărului de studenți care au un nivel înalt de conștientizare a cunoștințelor la disciplinele teoretice cu 4,2 – 12,3%, la disciplinele practice – cu 7,0 – 16,4%.

Pregătirea operațională a studenților la principalele probe ale activității pedagogice în perioada experimentului de constatare a fost caracterizată printr-

un nivel relativ redus al indicilor studiați și corespundea aprecierii de 3,05 – 3,51 puncte (conform sistemului de 7 puncte) în timpul lecțiilor.

**Tabelul 2**

**Repartizarea studenților conform indicelui de conștientizare a cunoștințelor la obiectul „Teoria și metodică educației fizice” (n=408)**

Nivelul de conștientizare	Anul 2		Anul 3	
	Numărul de studenți	%	Numărul de studenți	%
<b>Experimentul constatativ</b>				
<b>Înalt</b>	6	5,7	11	10,8
<b>Mediu</b>	61	58,1	61	60,5
<b>Redus</b>	38	36,2	29	28,7
<b>Experimentul formativ</b>				
<b>Înalt</b>	10	9,9	21	23,1
<b>Mediu</b>	73	72,3	60	66,0
<b>Redus</b>	18	17,8	10	10,9

După desfășurarea practicii pedagogice în școală, s-a observat o îmbunătățire a tuturor indicilor studiați ai pregătirii operaționale a studenților ( $P < 0,05$ ). Cele mai pozitive rezultate au fost atestate la priceperile de a învăța acțiunile motrice (excluzând funcțiile metodice ale controlului), iar cele mai reduse – priceperile ce țin de lucrul educativ cu elevii (tabelul 3).

**Tabelul 3**

**Indicii aprecierii capacității studenților în organizarea educației fizice (n=322)**

Componentele instruirii	În cadrul lecției în instituția superioară			În cadrul practicii pedagogice în școală		
	$\bar{X}$	$\pm S_{\bar{x}}$	$\pm \delta$	$\bar{X}$	$\pm S_{\bar{x}}$	$\pm \delta$
<b>Experimentul constatativ</b>						
<b>Instruire</b>	3,42	0,092	1,18	4,75	0,105	1,21
<b>Educație</b>	3,21	0,091	1,16	4,69	0,107	1,23
<b>Dezvoltare</b>	3,51	0,095	1,21	4,84	0,103	1,19
<b>Experimentul formativ</b>						
<b>Instruire</b>	4,12	0,098	1,23	5,60	0,114	1,27
<b>Educație</b>	3,88	0,095	1,19	5,41	0,114	1,26

<b>Dezvoltare</b>	4,07	0,094	1,17	5,72	0,111	1,23
-------------------	------	-------	------	------	-------	------

Optimizarea condițiilor procesului de instruire a fost urmată de o creștere esențială a pregătirii operaționale a studenților. Aceasta s-a manifestat în creșterea semnificativă a majorității indicilor studiați ai pregătirii operaționale a studenților atât în timpul lecțiilor din cadrul instituției superioare, cât și în perioada practicii pedagogice în școală. Schimbări esențiale s-au observat la activitățile organizatorice de control, legate de toate componentele procesului de învățământ (instruire, educație, dezvoltare).

După practica pedagogică, toți indicii studiați ai pregătirii operaționale a studenților au crescut semnificativ ( $P < 0,05$ ), în special, priceperile și deprinderile de organizare și control în procesul instruirii și educației elevilor.

Studierea pregătirii psihologice a studenților conform indicilor de dezvoltare a posibilităților lor de cunoaștere (atenția, memoria, gândirea) și stării capacității de muncă intelectuală a demonstrat că, în perioada experimentului constatativ, studenții au dat dovadă, în special, de un nivel mediu de dezvoltare a tuturor tipurilor de atenție, gândire și memorie de durată (tabelele 4–6). S-a observat un număr mai mare de studenți cu nivel înalt de manifestare a memoriei de scurtă durată (până la 36,0%) și capacității de muncă intelectuală (37,8%).

Optimizarea conținutului procesului de învățământ a contribuit la creșterea nivelului tuturor indicilor studiați ai posibilităților de cunoaștere ale studenților. Schimbări mai esențiale s-au înregistrat la indicii memoriei de scurtă durată din contul măririi numărului de studenți cu nivel înalt de dezvoltare (până la 55,2%) și capacitate de muncă intelectuală (până la 52,2% din studenții cu nivel înalt de capacitate de muncă).

S-a constatat că optimizarea procesului de învățământ, orientat spre dezvoltarea accentuată a calităților fizice, este însoțit de procese de stabilizare a nivelului pregătirii fizice a studenților pe parcursul instruirii lor în instituția superioară și permite, de asemenea, o sporire esențială a nivelului de dezvoltare a calităților de forță-viteză a studenților și nivelul dezvoltării rezistenței generale a studenților anilor III și IV.

**Tabelul 4**

**Repartizarea studenților conform indicilor de dezvoltare a atenției (n=668)**

Nivelurile de atenție	Anul 2		Anul 3		Anul 4	
	Numărul de studenți	%	Numărul de studenți	%	Numărul de studenți	%
<b>Experimentul constatativ</b>						
<b>Înalt</b>	18	13,7	21	16,8	24	21,6
<b>Mediu</b>	64	48,9	68	54,4	56	50,6
<b>Redus</b>	49	37,4	36	28,8	31	27,9

<b>Experimentul formativ</b>						
<b>Înalt</b>	21	17,8	28	26,2	31	32,3
<b>Mediu</b>	55	46,6	47	43,9	41	42,7
<b>Redus</b>	42	35,6	32	29,9	24	25,0

Tabelul 5

**Repartizarea studenților conform indicilor de dezvoltare a memoriei de scurtă durată (n=688)**

<b>Nivelurile de atenție</b>	<b>Anul 2</b>		<b>Anul 3</b>		<b>Anul 4</b>	
	<b>Numărul de studenți</b>	<b>%</b>	<b>Numărul de studenți</b>	<b>%</b>	<b>Numărul de studenți</b>	<b>%</b>
<b>Experimentul constatativ</b>						
<b>Înalt</b>	41	31,3	43	34,4	40	36,0
<b>Mediu</b>	66	50,4	56	44,8	50	45,0
<b>Redus</b>	24	18,3	26	20,8	21	19,0
<b>Experimentul formativ</b>						
<b>Înalt</b>	52	44,1	54	50,5	53	55,2
<b>Mediu</b>	48	40,7	40	37,4	30	31,3
<b>Redus</b>	18	15,2	13	12,1	13	13,5

Tabelul 6

**Repartizarea studenților conform indicelui coeficientului capacității de muncă intelectuală (n=681)**

<b>Nivelul capacității de muncă</b>	<b>Anul 2</b>		<b>Anul 3</b>		<b>Anul 4</b>	
	<b>Numărul de studenți</b>	<b>%</b>	<b>Numărul de studenți</b>	<b>%</b>	<b>Numărul de studenți</b>	<b>%</b>
<b>Experimentul constatativ</b>						
<b>Înalt</b>	41	31,3	44	35,2	42	37,8
<b>Mediu</b>	66	50,4	59	47,2	49	44,2
<b>Redus</b>	24	18,3	22	17,6	20	18,0
<b>Experimentul formativ</b>						
<b>Înalt</b>	48	43,3	47	43,9	50	52,2
<b>Mediu</b>	45	40,5	43	40,2	32	33,3
<b>Redus</b>	18	16,2	17	15,9	14	14,5

Pregătirea orientativ - motivațională a studenților a fost determinată în baza studierii motivelor căpătării studiilor superioare, performanțelor la învățătură și atitudinii față de activitatea instructiv-cognitivă. Rezultatele cercetărilor au

demonstrat că studenții din primii ani de studii dau dovadă de motive mai evidențiate de responsabilitate, insistență în atingerea scopului, corelare în motivarea posibilităților subiective și condițiilor activității. Studenții ultimilor ani de studii se conduc de motivele și orientările spre o apreciere din exterior a realizărilor în cadrul activităților.

Este caracteristic faptul că doar o treime din studenți manifestă interes sporit față de profesia aleasă, (tabelul 7). Motivele care prevalează în activitatea instructivă sunt tendința de cunoaștere, de a avea o profesie și nu obținerea diplomei. Motivele principale în alegerea profesiei sunt interesul pentru lucrul cu copiii, dorința de a fi ca antrenorul sau profesorul care l-a instruit. Majoritatea studenților (73,2%) acordă o importanță deosebită cunoștințelor căpătate în institut și, respectiv, au o atitudine pozitivă (42,6%) sau nedeterminată față de studii (53,7%).

**Tabelul 7**

**Motivele activității de instruire a studenților, în puncte (n=634)**

Anul de studii	Indicatorii statistici	Direcționarea motivației la obținerea:					
		cunoștințelor		profesiei		diplomei	
		C*	F**	C	F	C	F
2	X	5,5	6,3	4,1	4,9	3,0	2,1
	±m	0,11	0,09	0,08	0,09	0,06	0,11
	±δ	1,21	1,01	0,89	1,05	0,63	1,17
3	X	5,6	6,7	4,7	5,2	3,5	2,0
	±m	0,13	0,10	0,07	0,09	0,07	0,09
	±δ	1,43	1,12	0,78	0,93	0,78	1,03
4	X	5,4	7,1	4,8	5,5	3,7	2,1
	±m	0,16	0,17	0,10	0,12	0,10	0,09
	±δ	1,67	1,82	1,01	1,24	1,03	0,94

\* - experimentul constatativ

\*\* - experimentul formativ

în calitate de discipline teoretice și practice importante, studenții au menționat „Teoria și metodică educației fizice” (85,9%) și “Jocurile sportive și metodică predării” (74,6%).

Principalul motiv al lucrului instructiv independent al studenților este necesitatea de pregătire pentru lecții (65%), cât și susținerea colocviilor și examenelor (51,6%).

Majoritatea studenților nu au dorința de-a participa activ la lecții, de a pregăti referate pentru seminare (46,9 – 64,2%), de-a participa la activitatea științifică (54,5 – 61,3%), să citească literatură suplimentară (60,1 – 63,5%).

Optimizarea conținutului procesului de învățământ în condițiile experimentului formativ a contribuit la schimbările pozitive în motivarea și atitudinea studenților față de activitatea instructiv-cognitivă. În particular, a crescut esențial și a atins deosebiri semnificative nivelul motivației în orientarea spre măsura realizărilor în activitate, în insistența de atingere a scopurilor, în satisfacerea rezultatelor activității ș. a.

A crescut numărul studenților, care manifestă interes conștient față de profesia aleasă (8,3 – 26,4% în dependență de anul de studii) și celor care doresc să obțină cunoștințe (0,8 – 1,7%). O atitudine pozitivă dominantă față de instruire au manifestat majoritatea studenților (49,6 – 53,8%), comparativ cu scăderea atitudinii negative (0,5 – 4,9%). Numărul studenților care se pregătesc sistematic de lecții a crescut cu 20%, iar numărul studenților care ignoră această formă de activitate independentă a scăzut cu 10% (tabelul 8).

**Tabelul 8**

**Dinamica atitudinii studenților față de studii, în % (n=648)**

Atitudinea studenților	Experimentul constatativ			Experimentul formativ		
	Anul 2	Anul 3	Anul 4	Anul 2	Anul 3	Anul 4
<b>Pozitivă</b>	42,6	37,2	35,4	53,8	51,3	49,6
<b>Nedeterminată</b>	53,7	54,7	54,9	43,0	44,6	45,6
<b>Negativă</b>	3,7	8,1	9,7	3,2	4,1	4,8

Concomitent cu aceste schimbări pozitive, în procesul experimentului formativ se observă lipsa schimbărilor pozitive în tendința studenților de a fi cointeresați de literatura specială suplimentară, de a-și lărgi orizontul profesional, de a-și dezvolta capacitățile creative în pregătirea pentru activitatea profesională.

## CONCLUZII

1. Forma contemporană a elaborării teoriei învățământului superior de cultură fizică demonstrează că aceasta pornește de legitățile de formare și dezvoltare a personalității, de la activitatea ei. Metodologia cercetărilor diferitelor probleme din domeniul învățământului superior de cultură fizică se bazează pe abordările științifice contemporane (structural – sistemice, socio – culturale etc.) și principiile științifice generale ale teoriei culturii activității personalității și creativității.

Împreună cu acestea procesul, reformării învățământului superior de cultură fizică decurge în condiții destul de dificile: lipsește modelul teoretic al învățământului superior de cultură fizică argumentat și aprobat, nu este determinată metodologia realizării concepției acestui model, este discutabil aparatul de categorii și noțiuni al teoriei conținutului, nu este stabilit specificul pregătirii specialistului în cadrul noului sistem de învățământ (1,4,5,20,21,23,24,25,26,51,61).

2. În prezent, teoriei pedagogice a conținutului învățământului îi sunt specifice abordări metodologice, în care elaborările conceptuale se bazează pe structurare, parametrizare rațională și, în sfârșit, pe modelarea obiectelor și fenomenelor cercetate. Studiarea conținutului învățământului superior de cultură fizică la nivelul cunoștințelor teoretice generale a permis elaborarea modelului conceptual general, în cadrul căruia pot fi evidențiate trei proiecții fundamentale: structura experienței sociale, totalitatea domeniilor și genurilor de activitate umană. Spre deosebire de reprezentările științifice generale, se propune evidențierea în structura experienței sociale a componentului fundamental, legat de dezvoltarea orientată și autodezvoltarea capacităților intelectuale și fizice ale individului în cadrul procesului de instruire. O astfel de noțiune largă a conținutului experienței sociale, care include componente ai dezvoltării psihice și fizice a personalității, se bazează pe cea mai importantă concepție didactică despre unitatea organică a instruirii, pe educația și dezvoltarea omului în cadrul procesului de învățământ (6,7,11,12,13,14,15,16,20,22,28,36,53).

3. Modelul teoretic al conținutului învățământului superior de cultură fizică propus este un indice necesar pentru perfecționarea conținutului învățământului la orice nivel și în orice domeniu în baza specificului și detalizării lui. Modelele reale ale conținutului învățământului superior de cultură fizică au fost realizate la două nivele ale dezvoltării – la nivelul planurilor de învățământ și la cel al programelor de instruire pentru disciplinele de studii, precum și pentru câteva direcții de specializare sportivă: profesori de cultură fizică, antrenori – manageri în sport, organizator al lucrului în domeniul culturii fizice, asanării, turismului etc. (9,10,33,34,37,38,40,42,43,44,45,46,47,48,49,50,58).

Modelul conceptual al planului de învățământ a fost desfășurat în trei plane fundamentale: în planul scopurilor general ale învățământului (instruirea, educația, dezvoltarea) și scopurilor referitoare la ciclurile disciplinelor; planul domeniilor principale ale cunoștințelor (sociale, naturale, umanitare, tehnice), care au permis alcătuirea unui tablou veridic selecției disciplinelor concrete în planurile de învățământ; suprafața plană a ciclurilor disciplinelor de instruire (de instruire generală, profesional – generală, specială, specializată), care permite gruparea disciplinelor selectate conform nivelului cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor specializate, aplicate în învățământul de cultură fizică.

Modelul conceptual elaborat la nivel de programă de studii a inclus trei componente fundamentale: scopurile disciplinei, conținutul disciplinei și

aprecierea rezultatelor instruirii. Sistemul scopurilor disciplinelor instructive s-a desfășurat la nivelul elaborării scopurilor generale ale disciplinei, scopurilor - cheie legate de însușirea unui anumit compartiment al programei, de dezvoltare a calităților psihofizice și scopurile operaționale a unei lecții sau sarcini concrete. Ultimele alcătuiesc nivelul final și indispensabil al scopurilor învățământului. Conținutul disciplinelor instructive a fost desfășurat conform următorilor componente de bază: cunoștințe, mijloace de activități, calități psiho-fizice, orientări valorice. Prioritate în cazul dat a avut sistemul de cunoștințe care constituie sursa principală de asigurare a pregătirii informaționale și posibilitatea realizării funcțiilor activităților profesionale a specialistului. Conținutul activității de apreciere a rezultatului instruirii includea folosirea diferitelor criterii, forme, feluri și tipuri de apreciere conform următoarelor direcții de bază: aprecierea cunoștințelor, priceperilor, calităților psihofizice și a orientărilor valorice (11,17,27,29,32,52,57).

4. Esența socială a „conținutului învățământului” determinat drept „model pedagogic al comenzii sociale” realizează rolul hotărâtor al „învățământului” ca proces de instruire, educare și dezvoltare a personalității. În realitate, învățământul prezintă un tot întreg, în care structura mijloacelor de instruire, proiectate la nivel teoretic, educare și dezvoltare (aspectul de conținut al învățământului), prin predare și instruire (aspectul procesual), duce la formarea specialiștilor cu studii superioare (aspectul rezultativ). Toate aceste aspecte ale învățământului se află într-o strânsă legătură și dependență reciprocă. Totodată, procesul de învățământ ca și cum ar decurge în două planuri: în plan reflectat (planul de învățământ, programa, manualul, conspectul) și în plan real – însușirea cunoștințelor și rezultatul însușirii acestora. Din aceste considerente conținutul învățământului superior de cultură fizică poate fi cercetat ca parte componentă a procesului instructiv, care reprezintă modelul teoretic de descriere a sistemului de cunoștințe, priceperi, deprinderi, calități psihofizice, precum și a valorilor culturale și morale, care trebuie transmise, formulate, dezvoltate și însușite de viitorii specialiști de cultură fizică și sport (2,3,12,21,26,27,28,35,51,52,54).

5. Cercetarea eficacității și raționalității folosirii unui oarecare sistem de învățământ poate fi îndeplinită doar în condițiile realizării ei în cadrul procesului de învățământ concret, luându-se în considerație aprecierea rezultatelor acestui proces, care se manifestă prin însușirea cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor, dezvoltării calităților psihofizice și formarea unei sfere de relații motivaționale. Analiza logico – structurală a procesului de învățământ a permis evidențierea componentelor lui principali (obiectul, subiectul, mijloacele, condițiile, rezultatele), precum și a funcțiilor pedagogice (instruirea, educarea, dezvoltarea) și de dirijare (planificarea, organizarea, conducerea, motivarea, controlul). Componente și funcțiile menționate mai sus au stat la baza optimizării organizaționale în condițiile căreia a fost îndeplinită aprobarea practică a eficacității conținutului teoretic argumentat (1,3,6,8,19,27,57,59,60,63).



6. Eficacitatea învățământului alcătuiește caracteristica calitativ – cantitativă a procesului instructiv – educativ. Mai întâi de toate, ea apare ca o categorie metodologică și, în acest sens, reprezintă un criteriu de optimizare a măsurilor orientate spre realizarea scopurilor învățământului. Eficacitatea învățământului are un sens dublu. Unul din ele exprimă schimbările din volumul de cunoștințe și priceperi, al doilea determină schimbările calităților psihofizice ale studenților, motivarea lor, tendințele, interesele și activitatea intelectuală.

A fost stabilit, că optimizarea conținutului și condițiilor de organizare a procesului de învățământ este urmată de o creștere esențială a eficacității rezultatelor însușirii la nivel de obiecte. Aceasta se manifestă printr-o creștere evidentă a numărului de studenți care posedă un volum mare de cunoștințe teoretice (7,5-8,7%) și practice (4,9-12,4%) comparativ cu nivelul inițial. De asemenea, a crescut numărul studenților care au un nivel înalt de conștientizare la disciplinele teoretice (cu 4,2-12,3%) și practice (cu 7,0-16,4%). Toate aceste date ne demonstrează că optimizarea conținutului procesului de învățământ influențează creșterea nivelului pregătirii informaționale a studenților (3,20,25,303,31,32).

7. Optimizarea conținutului procesului de învățământ a fost caracterizată de o creștere esențială a pregătirii operaționale a studenților la nivel de obiecte. Aceasta s-a manifestat printr-o creștere semnificativă a majorității indicilor cercetați ai pregătirii operaționale a studenților atât pe parcursul instruirii în instituția superioară, cât și în timpul practicii pedagogice în școală. Cele mai mari schimbări au fost atestate în activitatea organizatorică și cea de apreciere și control, legată de toți componenții procesului instructiv (instruire, educare, dezvoltare) (18,24,29,30,59,60,61,62,63).

8. Studiarea pregătirii psihologice a studenților conform indicilor de dezvoltare a posibilităților lor de cunoaștere (atenția, memoria, gândirea) și stării capacității de muncă intelectuală arată că optimizarea conținutului procesului de învățământ este consemnat de creșterea nivelului tuturor indicilor studiați. Cele mai semnificative schimbări au fost atestate la creșterea indicilor memoriei de scurtă durată din contul creșterii numărului de studenți cu un nivel înalt de dezvoltare a acesteia (cu 12,8-12,9%), în dependență de anul de studii și numărul de studenți care au un nivel înalt de intensitate a lucrului intelectual (cu 12,9-16,5%).

A fost stabilit faptul că optimizarea conținutului procesului de învățământ a avut o influență stabilă, iar referitor la unele calități fizice (calități personale și de forță - viteză la băieți și de rezistență generală la fete) o influență de dezvoltare asupra indicilor dezvoltării diferitelor capacități fizice (1,3,7,29,30,31,32,35,45).

9. Pregătirea orientativ – motivațională a studenților a fost determinată în baza studierii motivelor de obținere a studiilor superioare, realizărilor la învățătură și atitudinii față de activitatea instructiv – cognitivă. În timpul optimizării procesului de învățământ au crescut deosebirile statistice ale

nivelului de motivare în orientarea spre măsura realizărilor în activitate, în perseverența de care dau dovadă pentru realizarea scopului și în faptul dacă studenții sunt satisfăcuți de rezultatele activității. A crescut numărul studenților care manifestă interes față de profesia aleasă (cu 8,3-26,4%) în dependență de anul de studii și care sunt orientați spre obținerea cunoștințelor (cu 0,8-1,7 puncte). O situație dominantă a atitudinii pozitive față de studii se manifestă la majoritatea studenților (49,6-53,8% din numărul general de studenți) pe fonul micșorării atitudinii negative față de ea (0,5-4,9%). Numărul studenților care se pregătesc sistematic de lecții a crescut cu 20%, iar numărul celor care ignoră această formă de lucru independent a scăzut cu 10%. Pe lângă aceste schimbări pozitive, a mai fost atestat că studenții nu prea au dorința să practice lucrul științific, nu se interesează de literatura suplimentară, nu-și dezvoltă tendințele creative în pregătirea pentru activitatea profesională (1,2,5,12,19,22,28,59,60,63).

10. Lucrul experimental desfășurat a confirmat adevărul ipotezei științifice despre faptul că reformarea conținutului învățământului superior de cultură fizică, împreună cu dezvoltarea contemporană a teoriei conținutului, condițiilor social - economice existente de dezvoltare a societății și a necesităților personalității, contribuie la creșterea eficacității procesului de învățământ, orientat spre pregătirea specialistului de cultură fizică de tip nou, lucru ce se manifestă prin creșterea nivelului cunoștințelor teoretice și practice ale studenților, îmbunătățirea pregătirii lor pentru activitatea organizatorică și diagnostică, creșterea posibilitățile cognitive și de stabilizare a capacităților fizice, precum și în sporirea nivelului de motivare a realizărilor în activitatea pedagogică și interesul conștient față de profesia aleasă (1,2,6,11,16,20,23,28,51,55,56,61).

## **LISTA PUBLICAȚIILOR**

### ***MONOGRAFII:***

1. Ciorbă C. Conținutul învățământului superior de cultură fizică. – Garuda Art. – Chișinău, 2001. – 192 p.

### ***ARTICOLE:***

2. Гужаловский А.А., Чорбэ К.И. Предпосылки и тенденции реформирования высшего физкультурного образования // Ученые записки. Сборник научн. трудов. Вып. 4. Мн.: 2000. С. 63 – 74.

3. Чорбэ К.И. Формирование информационной готовности специалиста по физической культуре и спорту нового типа. // Фізичная культура і здоров'я. – Мн., 2000. - № 1. – С. 13 – 18.

4. Чорбэ КИ. Концептуальная модель содержания высшего физкультурного образования. // Фізичная культура і здароўе. – Мн., 2000. – № 2. – С. 21 – 42.

5. Чорбэ К.И. Проблема моделирования профессиональной готовности специалиста. // Фізичная культура і здароўе. – Мн. 2001. – № 1. С. 90 – 103.

6. Чорбэ К.И. Высшее физкультурное образование как процесс управления обучением, воспитанием и развитием студентов. // Мир спорта. – Мн., 2001. № 1. С. 3 – 8.

7. Badiu T., Ciorbă C. Valoarea indicilor dezvoltării fizice în urma folosirii sistemelor de acționare în lecțiile de educație fizică din ciclul gimnazial prin programarea de tip algoritmic. // Conferința internațională de comunicări și referate în domeniul educației fizice și sportului. Galați, 2000. – P. 37 – 42.

8. Badiu T., Ciorbă C. Bazele teoretico - metodice privind algoritmizarea și standartizarea procesului instructiv - educativ în ciclul liceal // Problemele teoriei educației fizice și antrenamentului sportiv. Mat.conf. științifice a doctoranzilor. – Chișinău, 2000. – P. 1 – 5.

9. Baștiurea E., Ciorbă C. Ponderea antrenamentului individualizat în cadrul antrenamentului general. // Conf.internațională de comunicări și referate în domeniul culturii fizice și sportului. – Galați, 2000. – P. 200 – 204.

10. Ciorbă C., Simion G., Rizon C. Transferul deprinderilor și calităților motrice, importanța lor în activitatea sportivă. // Studii și cercetări în educația fizică, antrenament sportiv și activitatea psiho-medicală. – Simpozion internațional. – Pitești, 1999. – P. 11 – 13.

11. Ciorbă C. Încă o dată despre reforma învățământului superior în domeniul culturii fizice și sportului. // Revistă de psihologie și sociologie sportivă. – Timișoara, 2000. – P. 55 – 58.

12. Ciorbă C. Unele căi de reformare a învățământului superior de cultură fizică și sport în Republica Moldova. // Revista de educație fizică, sport și științe conexe. – nr. 1. – Iași, 2000. – P. 49 – 52.

13. Ciorbă C. Actualitatea pregătirii profesionale a specialistului de cultură fizică și sport. // Revista de educație fizică, sport și științe conexe. – nr. 1. – Iași, 2000. – P. 56 -58.

14. Ciorbă C. Să revenim asupra reformei învățământului superior în domeniul culturii fizice și sportului. // Educația fizică și management în sport. – nr. 15. – Galați, 2000. – P. 23 – 27.

15. Ciorbă C. Nou tip de specialist în domeniul culturii fizice și sportului. // Educația fizică și management în sport. – nr. 15. – Galați, 2000. – P. 27 – 31.

16. Ciorbă C. Actualitatea pregătirii profesionale a specialistului de cultură fizică și sport. // Revista de educație fizică sport și științe conexe. – Iași, 2000. – nr. 1. – P.60 – 62.

17. Ciorbă C. Contemporary tendencies in the modern physical education and sport lessons. // Revistă de educație fizică. – nr. 23. – Timișoara, 2000.- P.38-43.

18. Ciorbă C. Practica pedagogică ca compartiment de bază în pregătirea profesională a studenților instituțiilor de educație fizică și sport. // Știința sportului, 2000. – nr. 16. – P. 55 – 61.

19. Ciorbă C. Rolul și importanța disciplinelor din planul de studii în pregătirea specialiștilor în domeniul culturii fizice și sportului. // Mat.conf. „Problemele teoriei educației fizice și antrenamentului sportiv”, Chișinău, 2000. – P. 9 – 11.

20. Ciorbă C. Tendințele reformării învățământului superior de cultură fizică și sport în Republica Moldova. // Cultura fizică: Problemele științifice în domeniul învățământului și sportului. – Mat.conf.științifice a doctoranzilor. – Chișinău, 2000. – P. 8 – 12.

21. Ciorbă C. Bazele teoretice ale metrologiei elaborării conținutului învățământului superior de cultură fizică. // Cultura fizică: Problemele științifice în domeniul învățământului și sportului. – Mat.conf.științifice ale doctoranzilor. – Chișinău, 2000. – P. 16 – 21.

22. Ciorbă C. Unele cerințe de bază față de specialistul de tip nou în domeniul culturii fizice și sportului. // Cultura fizică: Problemele științifice în domeniul învățământului și sportului. Mat.conf.științifice ale doctoranzilor. – Chișinău, 2000. – P. 21 – 25.

23. Ciorbă C. Unele tendințe în reforma învățământului superior în domeniul culturii fizice și sportului. // Cultura fizică: Probleme științifice în domeniul învățământului și sportului. – Mat.conf.științifice ale doctoranzilor. – Chișinău, 2000. – P. 25 – 28.

24. Ciorbă C. La constatation de la composante operationnelle dans la formation professionnelle du specialiste de culture physique. // Sport și societate. – nr. 2. – Iași, 2001. – P. 18 – 26.

25. Ciorbă C. Quelques aspects de la preparation informationnelle dans la preparation professionnelle des futurs specialistes dans le domaine de la culture physique et du sport. // Sport și societate. – nr. 2, 2001. – P. 48 – 53.

26. Ciorbă C. Modele teoretico-științifice de pregătire profesională a specialistului de cultură fizică. // Mat.conf.științifice internaționale „Problemele teoriei educației fizice și antrenamentului sportiv”. – Chișinău, 2001. – P. 6 – 12.

27. Ciorbă C. Concepția dirijării procesului de învățământ în instituțiile superioare de cultură fizică. // Mat.conf.științifice internaționale „Problemele teoriei educației fizice și antrenamentului sportiv”. – Chișinău, 2001. – P. 12 – 16.

28. Ciorbă C. Unele căi teoretico-științifice de pregătire profesională a specialistului de cultură fizică și sport. // Psihologie, pedagogie, metodică. – Bol. V. – Oradea, 2001. – P. 264 – 268.

29. Ciorbă C. Formarea componentului operațional în cadrul pregătirii profesionale a specialistului în cultura fizică. // Olimpia. Revistă de informare olimpică. – Brașov, 2001. – nr. 1. – P. 70 – 72.

30. Ciorbă C. Pregătirea profesională a studenților facultăților de educație fizică și sport care însușesc cursul de bază la disciplina „Baschet”. Mat.conf.științifice. – Chișinău, 2001. – P. 59 – 69.

31. Ciorbă C. Pregătirea informațională a specialistului în domeniul culturii fizice și sportului. // Olimpia. Revistă din formare olimpică. – Brașov, 2001. – nr. 1. – P. 68 – 70.

32. Guzalowski A. Czorbe K. Formowanie operacyjnego przygotowania studenton wychowania fizycznego w procesie ksztalcenia // Efekty ksztalcenia i wychowania w kulturze fizycznej. - Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach. - 2001. - S. 15 – 21.

### ***LUCRĂRI METODICE ȘI PROGRAME:***

33. Mereșinschii E., Spătaru C., Ciorbă C., Conohova T. Volei (programă, curs de bază). – Chișinău, 2000. – 17 p.

34. Миронов В., Фомин П., Чорбэ К. Настольный теннис. Отбор и особенности работы со школьниками. – Кишинёв, 1989. – 42 с.

35. Чорбэ К. Активные методы обучения в ВУЗАХ США. – Кишинёв, 1997. – 24 с.

36. Badiu T., Ciorbă C., Badiu G. Educația fizică a copiilor și școlarilor. – Garuda Art. – Chișinău, 1999. – 363 p.
37. Carp I., Brega V., Ciorbă C. și alții. Programa examenelor de admitere la specialitate și biologie. – Chișinău, 1997. – 19 p.
38. Chicu V., Ciorbă C. Tenis de masă (Programă, curs de bază). - Chișinău, 2000. – 8 p.
39. Chicu V., Ciorbă C. Badminton (Programă, curs de bază). – Chișinău, 2000. – 10 p.
40. Ciorbă C., Rusu O. Baschet (chestionar de reguli). – Chișinău, 1997. – 38 p.
41. Ciorbă C. Baschet (programă, curs de bază). Chișinău, 2000. – 19 p.
42. Ciorbă C. Baschetul la 8 – 12 ani. – Garuda Art. – Chișinău, 2001. – 130 p.
43. Ciorbă C. Baschet și jocuri dinamice (Programă curs de bază). – Chișinău, 2001. – 15 p.
44. Ciorbă C. Tenis de masă (Programă secția fără frecvență). – Chișinău, 2001. – 10 p.
45. Fleancu I.L., Ciorbă C. Baschet (îndrumar practico-metodic). – Cultura. – Pitești, 2001. – 291 p.
46. Jurat V., Manuil T., Ciorbă C. Programa examenelor de admitere la specialitate. – Chișinău, 2000. – 10 p.
47. Jurat V., Manuil T., Ciorbă C. și alții. Programa examenelor de admitere la specialitate. – Chișinău, 2001. – 18 p.
48. Rotaru A., Ciorbă C., Ghimp A. Baschet (programă, perfecționarea măiestriei sportive). – Chișinău. – 16 p.
49. Tăbârță V., Ciorbă C. Rugby (Programă, curs de bază). – Chișinău, 2001. – 9 p.
50. Tomșa N., Carp I., Ciorbă C. și alții. Programa examenului de admitere la specialitate. – Chișinău, 1998. – 14 p.

**TEZE:**

51. Гужаловский А. А., Чорбэ К. И. Теория и содержания высшего физкультурного образования: исходные понятия // Физическое воспитание и здоровье студентов и учащихся на рубеже веков. – Матер. международной научн. конф., посвященной 50-летию кафедры физического воспитания и спорта Белорусской государственной политической академии. – Минск, 1998. – С. 53 – 55.

52. Гужаловский А. А., Чорбэ К. И. Проблемы содержания высшего физкультурного образования XXI века // Человек, здоровье, физическая культура на пороге XXI столетия. – Мат. международной конференции. – Минск, 2000. – С. 87 – 89.

53. Гужаловский А. А., Чорбэ К. И. Оздоровительная направленность специального образования: состояние и перспективы // Межд. конгресс «Наука и образование на пороге III-го тысячелетия. – Минск, 2001. – книга 2. – С. 236 – 238.

54. Гужаловский А.А., Чорбэ К.И. Новые подходы в системе организации образовательного процесса в физкультурном вузе // Спортивная наука на рубеже столетий. – Международ. сборник научн. трудов. Вып. 1. Мн.: 2000. – С. 110 – 115.

55. Гужаловский А.А., Чорбэ К.И. Высшее физкультурное образование на рубеже XX века // Научное обоснование физического воспитания спортивной тренировки и подготовки кадров по физической культуре и спорту. Материалы IV научной сессии АФВ и СРБ по итогам НИР за 1998 г. – Мн.: - 2000. – С. 10 – 12.

56. Гужаловский А.А., Гусарова О.А., Чорбэ К.И. Содержание и структура квалифицированных требований образовательного стандарта к специалисту с высшим образованием. Теория и практика стандартизации образования: Материалы междунар. научно-практ. конф., Минск, 18 – 19 янв. 2001 г.: В 2 ч. – Мн.: БГПУ им М.Тацкл. 2001. 4.1. – С. 79 – 80.

57. Гужаловский А.А., Чорбэ К.И. Проблемы контроля профессиональной готовности специалиста по физической культуре и спорту. «Олимпийский спорт и спорт для всех». Тезисы 5 международного научного конгресса. Гл. ред. М.Е.Кобринский. – Мн.: Белорусская государственная академия физической культуры, 2001. - 298 с.

58. Rusu O., Ciorbă C. Încă o dată despre însușirea regulilor competițiilor la baschet de către studenții I.N.E.F.S. // Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice. – Mat.conf.științifice internaționale. – Chișinău, 1996. – P. 39 – 40.

59. Ciorbă C. Cu privire la importanța disciplinelor predate pentru viitorii specialiști în domeniul culturii fizice // Mat.conf.internaționale „Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice”. - Chișinău, 1997. – P. 21 – 23.

60. Ciorbă C. Aprecierea dificultății în însușirea disciplinelor din planul de învățământ // Mat.conf.internaționale „Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice”. - Chișinău, 1997. – P. 23 – 24.

61. Ciorbă C., Tolmaciiov P. Concepția dezvoltării învățământului superior în domeniul culturii fizice în Republica Moldova // Mat.conf.științifice internaționale „Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice”. - Chișinău, 1997. – P. 3 – 5.

62. Ciorbă C. Pregătirea profesională a studenților I.N.E.F.S. prin intermediul practicii pedagogice. // Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice. – Conf.științifică. – Chișinău, 1999. P. 6 – 9.

63. Ciorbă C. Atitudinea studenților față de disciplinele de specializare din planul de învățământ al I.N.E.F.S. specializarea „Profesor de educație fizică, anatomie, fiziologie și igiena omului” // Mat.conf.internaționale „Probleme actuale privind perfecționarea sistemului de învățământ în domeniul culturii fizice”, Chișinău, 1999. – P. 10 – 12.



## R E Z U M A T

**Ciorbă Constantin.** Bazele teoretice și argumentarea social-pedagogică a reformării conținutului învățământului superior de cultură fizică în Republica Moldova.

**Cuvintele-cheie:** conținutul învățământului superior de cultură fizică, cunoștințe, deprinderi, abilități, calități psihofizice, procesul de instruire, educație, dezvoltare, pregătire profesională a specialistului de cultură fizică și sport de tip nou.

**Obiectul cercetării** – conținutul învățământului superior de cultură fizică.

**Subiectul cercetării** – sistemul de factori și argumentări (componența de conținut, sistemul de scopuri, tratări ale aprecierii rezultatelor instruirii și altele) care determină conținutul învățământului superior de cultură fizică direcționat spre pregătirea specialiștilor de cultură fizică și sport de tip nou.

**Scopul cercetării:** argumentarea teoretică și experimentală a tratării conceptuale spre reformarea conținutului învățământului superior de cultură fizică, orientat spre pregătirea specialiștilor de tip nou.

**Metodele de cercetare:** analiza teoretică, anchetarea-diagnosticarea (observația pedagogică), metoda praxiometrică (analiza produsului activității studenților), experimentul pedagogic, metode statistice.

**Rezultatele obținute și noutatea lor.** La nivel de sistem și conceptual au fost fundamentate teoretic noi modele ale conținutului învățământului superior de cultură fizică. Spre deosebire de presupunerile existente despre învățământului superior de cultură fizică, mijloacele de activitate, orientările valorico - motivaționale a fost relevat încă un component al experienței sociale în directă dependență de direcția de dezvoltare și autodezvoltare a posibilităților intelectuale și fizice ale personalității în procesul instruirii.

Aprobarea experimentală a modelului elaborat sub formă de implementare în procesul de instruire a planurilor de studii și programelor modernizate, a diferitor materiale metodice, a favorizat sporirea eficacității învățământului superior de cultură fizică atât la nivel de disciplină (volum de cunoștințe și abilități de aplicare a acestora), cât și la nivel disciplină-personalitate (calitățile psihofizice, motivarea, interesele etc.).

**Gradul de utilizare:** rezultatele cercetării au fost implementate în procesul de instruire a Institutului Național de Educație Fizică și Sport al Republicii Moldova, Academia de Cultură Fizică din Belarusi, a facultăților de educație fizică a universităților „Dunărea de Jos”, Galați, a universității din Pitești și Iași (România).

**Domeniul de utilizare:** instituțiile superioare de cultură fizică, facultățile de educație fizică a instituțiilor superioare cu profil pedagogic, facultățile de perfecționare și reciclare în domeniul culturii fizice și a sportului.

## РЕЗЮМЕ

**Чорбэ Константин Ильич.** Теоретические основы и социально-педагогическое обоснование реформирования содержания высшего физкультурного образования в Республике Молдова.

**Ключевые слова:** содержание высшего физкультурного образования, знания, умения, навыки, ценностные ориентации, психофизические качества, образовательный процесс, обучение, воспитание, развитие, профессиональная готовность специалиста по физической культуре и спорту нового типа.

**Объект исследования** – содержание высшего физкультурного образования.

**Предмет исследования** – система факторов и оснований (компонентный состав, система целей, подходов к оценке результатов образования и др.), детерминирующих содержание высшего физкультурного образования, направленного на подготовку специалистов по физической культуре и спорту нового типа.

**Цель исследования:** теоретическое и экспериментальное обоснование концептуального подхода к реформированию содержания высшего физкультурного образования, ориентированного на подготовку специалистов нового типа.

**Методы исследования:** теоретического анализа, опросно-диагностические, наблюдательные (педагогические наблюдения), праксиометрические (анализ продуктов деятельности студентов), педагогического эксперимента, статистические.

**Полученные результаты и их новизна.** На концептуально-системном уровне теоретически обоснованы новые модели содержания высшего физкультурного образования. В отличие от существующих представлений в них наряду с компонентами знания, способы деятельности, ценностно-мотивационные ориентации, выделен еще один компонент социального опыта, связанный с направленным развитием и саморазвитием интеллектуальных и физических возможностей человека в процессе образования.

Экспериментальная апробация разработанной модели в виде внедрения в учебный процесс модернизированных учебных планов и программ, различных методических материалов, позволила существенно повысить эффективность высшего физкультурного образования как на предметном (объем знаний и умений их применять) так и на предметно-личностном уровне (психофизические качества, мотивировки, интересы и т.п.).

**Степень использования:** результаты исследования внедрены в учебный процесс Национального института физического воспитания и спорта Республики Молдова, БГАФК, факультетов физического воспитания университета «Дунэря де Жос», Питештского университета, Ясского университета (Румыния).

**Область применения:** высшие физкультурные учебные заведения, факультеты физического воспитания педагогических вузов, факультеты повышения квалификации специалистов по физической культуре и спорту.

## SUMMARY

Ciorba Constantin Ilie. Theoretical, social and pedagogical bases of the reforms of higher physical education in Republic of Moldova.

Key words: contents of higher physical education, knowledge, skills, habits, values, psycho-physical qualities, process of education, training, raising, development, professional level of a new type of specialist in physical education and sports.

The object of investigation: the contents of higher physical education.

The subject of investigation: the system of factors and bases (education components, goals, approaches, evaluation system, etc.) determining the contents of higher physical education aimed at training specialists in physical culture and sports of a new type.

The aim of investigation: theoretical and experimental bases of the conceptual approach to the reforms of higher physical education contents aimed at training specialists of a new type.

The methods of investigation: theoretical analysis, questionnaire, diagnostic, observation (pedagogical observations), proximetric (analysis of students' activity products), pedagogical experiment, mathematical statistics.

Investigation results and their novelty. New models of the contents of higher physical education are theoretically substantiated on conceptual-system level. Unlike the existing opinion they comprise together with knowledge, mode of activities, motivation and values, one more component, namely, social experience connected with socially directed development and self-development of intellectual and physical potential of an individual during the process of education.

Experimental application of the developed model through modified curricula and programmes of study, various methodic manuals increased the efficiency of higher physical education both through the level of skills and knowledge (subjective level) and psycho-physical qualities, motivation, interests, etc. (subjective-personal level).

The level of application: the results of the investigation are introduced in the process of study at the National Institute of Physical Education and Sports of

the Republic of Moldova, at the Faculties of Physical Education of the University "Dunarea de Jos", Pitesti University, Iasi University (Romania).

The field of application: higher educational establishments of physical education and sports, faculties of physical education of pedagogical institutes, faculties for retraining specialists in physical culture and sports.